

CONTRA

nr 6 1996 (nr 130 från starten) årgång 22 Pris 25:-

**Hur sköter sig Din kommun?
Vem var Harry Söderman?
Baltutlämningen**

FRIHETENS RÖST
—för västerländsk demokrati—

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Telefon 08-654 95 52

Telefax: 08-652 48 99

E-post contra@algonet.se

Internet hemsida <http://www.algonet.se/~contra>

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.
Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro
443-5467.

Finland: Minst 100 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 140 norska kronor per år.

Norskt postgiro 0806 199 8277.

Danmark: Minst 130 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár

Redaktion: Tommy Hansson, Carl Johan Hardt, Carl
G. Holm, Niclas Thorselius och Tommie Ullman.

Övriga medarbetare: Bertil Häggman, Birger Larsson,
Bertil Lindblom, Arne Sundström, Marek Zyto samt
Christer Arkelors, Italien, Peter Hartvig Danmark, Bertil
Wedin, Mellersta Östern, Allan C. Brownfeld, USA och
Rune Westin, Australien.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-363 50

Presslagd 1996-12-02

Rad- annonser

Radannonser kostar 40 kronor för högst sex rader. Skicka in Din text och betalning till Contra, Box 8052, 104 20 Stockholm.

Republikanerna

Finns det någon eller några som vill bilda en borgerlig politisk förening med beteckningen Republikanerna? Ring Bengtsfors 0531-612 65 Evald eller Malmö 040-94 86 77 Michael. I det svenska EU-valet 1995 var det tolv personer som röstade på Republikanerna. Det finns ett Republikanskt Parti i USA, och det borde även fungera i Sverige och övriga EU med ett sådant.

CONTRA-NYTT

Baltutlämningen

Valentins Silamikelis bok Baltutlämningen, som getts ut med ett generöst stöd från många Contraläsare, har nu kommit ut. Den kan rekvideras från Contra för 235 kronor inklusive porto och moms. Boken är på 400 sidor och rikt illustrerad.

Tyvärr översteg produktionskostnaden den planerade och det generösa stöd på 35.000 kronor som vi fått från 45 Contra-läsare räckte därför inte till att täcka det beräknade underskottet. Vi vädjar till alla som har en möjlighet att bidra till utgivningen av boken genom ett större eller mindre belopp till Contras post- eller bankgiro.

Stort intresse för Contra – utom hos tryckeriet

Förra numret av Contra var det genom tiderna mest uppmärksammade. Tidningar och TV-stationer stod i kö för att komma över förhandsexemplar. Aftonbladet köpte till slut ett långt utdrag ur Bertil Wedins artikel om Palmemordet. Artikeln, som i Contra fått en helt normal redigering med några små illustrerande bilder och placering på sidan 6 blev i Aftonbladet en hel löpsedel, förstasidan och inte mindre än tre helsidor och fullt med bilder.

Alla var inte lika intresserade av uppmärksamheten. Märkligt nog gällde det Abrahamssons Tryckeri i Karlskrona, som i flera år arbetat för att få ta över tryckningen av Contra och som nu skulle få göra sitt första försök. Contras gamla tryckeri, Vänersborgs Offset, gick i konkurs i våras. Två nummer av Contra trycktes sedan på ett annat Vänersborgstryckeri, Johfong AB, men som läsaren av Contra nr 4 kunde notera var den tekniska kvaliteten inte den bästa. Därför prövade vi Abrahamssons. Tryckeriet drog ut på leveransen samtidigt som övriga media skrek efter Contra. Dagen då tidningen äntligen skulle skickas till Stockholm ringde VD Sture Engström och meddelade att facket vägrade att trycka tidningen eftersom den innehöll en artikel av Bertil Wedin. Det var den 3 oktober, samma dag som det av LO till 51 procent ägda Aftonbladet publicerade hälften av samma artikel! Contras Carl Holm, som tog emot samtalet, blev alldeles stum och frågade sedan i vilket land Engström befann sig i. Det kunde väl i alla fall inte vara Sverige. Engström förklarade att det inte alls var ovanligt att tryckerier efter fackets ingripande inte kunde trycka tidningar på grund av innehållet. Några exempel kunde han dock inte ge. Dessutom erbjöd han sig att ordna fram ett annat tryckeri.

När Contras Tommy Hansson dagen därpå kontaktade Nils Abrahamsson vid tryckeriet var versionen en annan. Då var det en trycksak från Contra 1984 som tryckeriet misstuckte till och därför inte ville trycka Contra modell 1996. Dessutom var företagsledningen helt överens med facket om att stoppa tryckningen. Contras Tommie Ullman försökte sedan få tag på facket för en kommentar. Sture Engström vägrade att berätta vem som representerade facket och förklarade nu att det var företagsledningen som stoppat tryckningen, men att facket skulle ha gjort det om företaget inte gjort det. När Sture Engström senare kontaktades av pressen angående den stoppade tryckningen av Contra lät han meddela att Contra inte passade Abrahamssons profil. Så lät det inte när man försökte värva Contra som kund!

Contra trycktes starkt försenad vid det av Engström anvisade Mönsterås Tryckeri. Något uslare tryck har aldrig skådats på Contra. Tryckeriet har dessutom självsvådigt tagit bort den i tryckfrihetsförordningen stadgade uppgiften om tryckeri och tryckort. Slutligen var fakturan 25 procent över det pris som överenskommit med Abrahamssons. Förra ägaren till Abrahamssons, Nils Abrahamsson, uppger att Mönsterås Tryckeri ägs av Abrahamssons nuvarande VD Sture Engström privat.

För närvarande pågår diskussioner om hur mycket Contra ska betala. Överpris för undermåligt arbete efter avtalsbrott är naturligtvis inte något som Contra kan acceptera.

Hur sköter sig Din kommun?

Sköter sig Dina kommunalpolitiker? Får Du valuta för skattepengarna? Slösas det? Eller tvärtom, plundrar kommunen skattebetalarna för att samla rikedomar åt kommunen samtidigt som invånarna blir fattiga?

Vi kan uppröras över vilka friheter kommunalpamparna tar sig i kommuner som Motala, Gävle, Linköping och Stenungsund. Moraliskt blir *Contra* läsare säkert upprörda över porrklubbsbesök (Motala, Gävle) på skattebetalarnas bekostnad. Ingen tycker säkert heller att skattebetalarna ska bjuda pamparna på vildsvinsjakt i Polen (Linköping). Men de här extravaganserna är faktiskt en bagatell jämfört med vad skattebetalarna i Stenungsund fått stå ut med. *Contra* tvekar inte att utnämna Stenungsund till Sveriges i särklass sämst skötta kommun 1995. Det är en rad vidlyftiga affärer, kommunal lyxkonsumtion och framförallt ett kommunalägt bostadsföretag skött av amatörer och fiffelare som stått Stenungsundsborna dyrt. Synder från sedan flera år sparkade kommunalpampar står fortfarande skattebetalarna i Haninge dyrt, vem är närmast till rakning?

Det finns också kommuner med motsatt problem, de plundrar skattebetalarna och lägger alldeles för mycket på kistbotten. Till vilken nytta? Värst i den kategorin är Halmstad.

Hur sköter Dina kommunalpampar de pengar de plockar av Dig och övriga invånare i Din kommun? *Contra* ger svaret.

Kommunförbundet och Statistiska Centralbyrån gör varje år en sammanställning över kommunernas verksamhet. Med hjälp av den sammanställningen kan varje medborgare ställa sina kommunalpolitiker till ansvar. Ta reda på fakta och begär besked om varför kommunalrådet Andersson i Astad samlat ihop en kommunal förmögenhet på 75.000 kronor per invånare, när andra kommuner klarar sig med en tredjedel, eller varför kommunalrådet Pettersson i Bköping lägger ut 60.000 kronor per grundskoleelev, när andra klarar sig med mycket mindre, eller hur kommunalrådet

Kommuner som inte klarade av redovisningen i tid

Alingsås	Gullspång
Aneby	Orsa
Arjeplog	Ragunda
Bjuv	Sälle
Bollebygd	Tjörn
Boxholm	Åstorp
Fien	Ålvdalen
Gagnef	Östra Göinge

Lundström i Cberg tänker att kommunen ska klara sig med en årsförlust på flera tusen kronor per invånare.

Contra hjälper Dig en bit på vägen. Vi plockar fram några anmärkningsvärda siffror ur den kommunala redovisningens

Kommuner som visade överskott på minst 3.000 kronor/invånare 1995

Danderyd	4464
Halmstad	6963
Haninge	4198
Skellefteå	3476
Skinnskatteberg	3780
Sotenäs	10470
Ålvdalen	3545
Övertorneå	3551

Sotenäs har haft extraordinära intäkter på 6.444 kronor/invånare under 1995, men skulle komma med på listan även utan dessa intäkter. Haninge, som har ett stort underskott i det egna kapitalet tvingas av sina fordringsägare att uppvisa ett överskott.

djungel och ger dessutom kompletta uppgifter för (nästan) alla kommuner, så att just Du kan jämföra Dina kommunalpolitiker med hur det är i andra delar av landet. Tyvärr har 16 kommuner misslyckats så rejält med sin redovisning att de inte kunnat rapportera till Kommunförbundet, då saknas uppgifterna i våra tabeller. Om Du bor i någon av de kommunerna har Du all anledning att känna ännu större oro än om kommunalpamparna lyckats redovisa ett uselt resultat. Har de så dålig ordning på sin ekonomi att de inte klarar av en ordentlig redovisning finns det säkert många andra kommunala angelägenheter som också är uselt skötta. Så ni som bor i de kommuner som räknas upp i den första tabellen, darra lite extra i knävecken. Det kan mycket väl vara ännu värre än i Stenungsund, fast det inte är upptäckt än.

Genomsnittskommunen kostar 31.200 kronor per invånare att driva och därutöver kostar verksamheten i de kommunala bolagen så att den totala kostnaden blir 36.300 kronor. Skatteintäkterna uppgår till i genomsnitt 19.400 kronor per invånare (det gäller per invånare – inte per skattebetalare – eftersom de flesta barn och många pensionärer inte betalar skatt blir skatten per skattebetalare betydligt högre). I genomsnittskommunen blir det 510 kronor per invånare över sedan kommunens alla kostnader – inklusive avskrivningar på de kommunala anläggningarna – är betalda.

Om kommunens verksamhet visar underskott är det naturligtvis inte bra. Men

Kommuner som visade underskott på minst 2.000 kronor/invånare 1995

Bräcke	2502
Gagnef	2753
Heby	2933
Huddinge	2125
Ockelbo	2412
Ragunda	2693
Stenungsund	10901
Strängnäs	2130
Sävsjö	2602
Upplands Väsby	3650
Ålvsbyn	2131

inte heller om överskottet är för stort. Då tar kommunen ut för mycket skatt av sina medborgare. I tabellerna nedan visar vi vilka kommuner som visar ett negativt resultat på minst 2.000 kronor och de som visar överskott på mer än 3.000 kronor per invånare.

I tabellform visar vi nyckeltal för Din kommun. Vi har valt att visa sådana som belyser just effektiviteten. Det vill säga, vi visar inte vad skolan kostar per invånare utan vad skolan kostar per elev. En del kommuner har ju en ung befolkning med många skolelever, medan andra kommuner har en gammal befolkning med många pensionärer. Då är det "rättvist" att visa

kostnaden per elev. På samma sätt visar vi kostnaden per inskrivet barn i barnomsorgen, kostnaden för äldreomsorg per invånare över 65 år och socialbidragskostnaden per invånare.

Några reservationer är på sin plats innan vi lämnar över till siffersammanställningen. Kostnaden per elev blir normalt högre i glesbygdskommuner än i tätorter. Orsaken är att skolskjutsar kostar mer än de högre lokalkostnaderna i tätorterna. Vad gäller daghem är det tvärtom. Stora städer har högre kostnader, eftersom lokalkostnaderna är högre. Kostnaden för äldreomsorg innefattar kostnader för särskilda bostäder, sjukhem, hemtjänst och admi-

nistration. Däremot ingår inte kostnaden för sjukvård och färdtjänst. Socialbidragen slutligen inkluderar kostnaden för bidrag till flyktingar. Det är i och för sig möjligt att räkna bort denna del av socialbidragskostnaden. Men totalkostnaden ger enligt Contras mening en mer rättvisande bild, det är ju normalt kommunalpamparna som genom överenskommelser med Invandrarverket har bestämt hur många flyktingar som ska tas emot. Då bör naturligtvis det fulla ekonomiska ansvaret för den överenskommelsen vara en del av bedömningen hur kommunen sköter sig.

I huvudtabellen ges nyckeldata för flertalet av landets kommuner. Med fet stil har vi markerat när kommunens kostnader är minst 25 procent över riksgenomsnittet och med kursiv stil när kostnaden är minst 20 procent under riksgenomsnittet.

	Grundskolan kr/elev	Dagis kr/barn i dagis	Äldre kr/inv över 65 år	Social- bidrag kr/inv	Kom- munal- skatt		Grundskolan kr/elev	Dagis kr/barn i dagis	Äldre kr/inv över	Social- bidrag kr/inv	Kom- munal- skatt
Riksgenomsnitt (vägt)	50890	52231	43175	1228	31,50	Gnosjö	46768	40749	33255	805	30,98
Åle	56502	58442	47647	697	32,27	Gotland	52634	47337	49129	823	33,47
Alvesta	52109	40828	39137	639	32,03	Grums	57416	55763	56898	1052	33,95
Arboga	49743	46944	38518	984	32,94	Gråstorp	45718	46216	46877	376	32,57
Arvidsjaur	56496	53592	49143	658	30,78	Gällivare	76944	54451	58622	621	32,20
Arvika	46270	45712	36792	725	32,94	Gävle	48724	58228	42614	723	31,48
Askersund	54219	52505	49287	426	32,58	Göteborg	53446	56767	49815	2688	32,28
Avesta	53442	44839	43131	666	32,85	Götene	50282	40462	37337	630	31,87
Bengtsfors	52378	42356	43030	291	33,21	Habo	47736	49853	41992	411	29,98
Berg	63176	59945	54951	347	33,86	Hagfors	46441	44422	40715	692	33,74
Bjurholm	64623	54833	42074	206	32,22	Hallsberg	52719	50710	44340	593	32,50
Boden	56220	68849	55170	704	31,54	Hallsstahammar	60080	48254	34922	929	32,65
Bollnäs	52251	45699	48107	624	31,56	Halmstad	46715	51020	42534	1158	30,61
Borgholm	54920	45769	32873	1210	32,94	Hammarö	50598	51370	53696	1044	33,13
Borlänge	47448	46251	46394	1201	32,83	Haninge	43266	49889	48278	1311	31,78
Borås	46048	51089	44109	936	32,27	Haparanda	71789	44865	39709	805	30,72
Botkyrka	54206	51692	45958	2238	31,92	Heby	59775	55087	44516	826	33,43
Bromölla	40122	35047	36935	704	30,41	Hedemora	54682	55391	66660	931	32,86
Bräcke	73058	49102	32299	1082	33,38	Helsingborg	45945	50484	36393	1310	30,32
Burlöv	46814	61846	36015	1414	30,39	Herrljunga	48622	42640	48392	697	32,25
Båstad	49748	56771	29430	843	30,51	Hjo	43086	44835	41171	884	32,60
Dals-Ed	60130	51636	46121	509	33,35	Hofors	52712	61592	42080	935	32,90
Danderyd	49289	46870	31382	448	26,78	Huddinge	50284	52146	45902	1581	31,18
Degerfors	51920	44824	43958	638	32,84	Hudiksvall	44121	50416	47443	656	32,24
Dorotea	67380	43210	52817	955	32,95	Hultsfred	44795	50183	39581	1443	33,00
Eda	50457	38412	45723	663	33,04	Hylte	53644	38612	49001	1080	30,87
Ekerö	41492	42947	53826	784	30,25	Häbo	52784	54056	37357	850	30,52
Eksjö	42359	47087	42432	1122	32,58	Hällefors	62919	41387	47100	825	33,18
Emmaboda	53583	43873	29150	897	32,07	Härjedalen	64691	53387	44483	396	33,72
Enköping	49357	53878	34590	939	32,58	Härnösand	62577	61685	41117	874	33,12
Eskilstuna	50872	53313	38367	1650	31,91	Härryda	51870	46847	42767	?	32,10
Eslöv	47143	54941	35483	1046	30,86	Hässleholm	42861	43824	44560	1225	30,46
Essunga	49380	39465	46487	678	31,75	Höganäs	48467	53138	38155	833	30,20
Fagersta	68890	59955	36364	906	33,91	Högsby	49332	39540	39737	1903	32,51
Falkenberg	50585	39554	45929	1114	31,67	Hörby	47265	53552	42564	767	29,63
Falköping	44772	43718	42367	949	32,35	Höör	52078	48670	44599	1056	30,45
Falun	50984	62826	49832	951	31,89	Jokkmokk	71771	74258	55083	713	32,25
Filipstad	61595	44898	45513	786	33,07	Järfälla	59145	58925	38478	1521	30,59
Finnsång	47166	58093	47706	1029	32,19	Jönköping	48271	53087	41450	1277	31,10
Forshaga	56842	40311	61018	434	33,67	Kalix	68133	61187	51927	442	32,23
Färgelanda	56354	52420	43007	1057	32,57	Kalmar	48558	50622	34780	1157	32,23
Gislaved	48377	51196	37051	966	31,57	Karlsborg	55630	50632	35945	458	32,41
Gnesta	48411	42239	33537	1146	31,83	Karlshamn	47622	47390	48225	735	32,50
						Karlskoga	55879	62016	46525	1205	32,89

Föredömligt billigt

Följande kommuner kan vi särskilt framhålla som framgångsrika i att hålla efter kostnaderna: I grundskolan lyckas Ljungby hålla kostnaden på 37.868 kronor per elev, vilket är nära 26 procent under riksgenomsnittet. I barnomsorgen lyckas Ydre i Östergötland hålla kostnaden på 31.139 kronor per barn, vilket är hela 40 procent under genomsnittskostnaden. En eloge kan också gå till Uppsala som lyckas hålla grundskolekostnaden 20 procent under genomsnittskostnaden och barnomsorgskostnaden 25 procent under snittet. Inom åldringsvården är det Emmaboda i Små-

land som klarar sig bäst. Kostnaden är nere på 29.150 kronor per invånare över 65 år. Socialbidragskostnaderna är genomgående låga för små landsortskommuner. Allra lägst är kostnaderna i den rika Malmöförorten Vellinge med 152 kronor. Men när det gäller låga socialbidragskostnader är det mer medborgarnas än kommunalparnas förtjänst att kostnaderna är låga.

Avskräckande dyrt

I skamvrån bör följande kommuner placeras. På skolområdet är Pajala dyrast med 82.251 kronor per elev, men frågan är om

inte Fagersta är värst eftersom kostnaden där ligger på 68.890 kronor, trots att skolskjutskostnaderna är en bråkdel av de i Pajala. På barnomsorgssidan ligger Jokkmokk sämst till med en kostnad på 74 258 kronor per barn, 42 procent över riksgenomsnittet. Jokkmokk kan inte skylla på glesbygds- eller Norrlandskostnader, eftersom en kommun som Vindeln klarar sig med 32.257 kronor per barn. Inom åldringsvården är Kiruna värst med en kostnad på 64 .943 kronor per person över 65 år. Observera att även här visar Vindeln att det går att driva verksamheten med låg

	Grundskolan kr/elev	Dagis kr/barn i dagis	Äldre kr/inv över	Social- bidrag kr/inv	Kom- munal- skatt		Grundskolan kr/elev	Dagis kr/barn i dagis	Äldre kr/inv över	Social- bidrag kr/inv	Kom- munal- skatt
Karlskrona	46425	44353	40660	1203	32,22	Munkedal	56953	43217	51551	865	34,04
Karlstad	50340	56644	40071	1296	32,82	Munkfors	58662	41763	50970	796	33,95
Katrineholm	54310	50767	32857	1308	30,71	Mölnådal	44459	54007	45457	1172	31,28
Kil	55453	45152	43907	683	33,44	Mönsterås	51040	43005	38275	992	32,25
Kinda	49123	45324	47465	707	32,86	Mörbylånga	45808	48672	31992	785	31,80
Kiruna	75019	61877	64943	260	32,60	Nacka	45975	54056	36773	1118	29,45
Klippan	46800	54416	38610	1542	30,72	Nora	58617	50396	57681	1128	32,92
Kramfors	55828	54773	54152	841	33,05	Norberg	49670	56249	39426	635	33,83
Kristianstad	55059	48314	36657	1124	30,82	Nordanstig	51434	47811	45730	797	33,25
Kristinehamn	46622	56332	46809	1236	33,97	Nordmaling	50899	37090	45328	1120	32,55
Krokom	62759	61320	48381	527	33,36	Norrköping	44523	53963	41048	2649	32,51
Kumla	50385	50640	49150	740	32,18	Norrköping	49167	44702	40961	891	31,80
Kungsbacka	41456	47000	43096	567	30,62	Norsjö	53213	50430	50670	1012	32,95
Kungsör	50644	51457	38313	700	32,75	Nybro	58906	52656	38143	1048	31,78
Kungälv	50447	48674	43287	668	32,36	Nyköping	43325	47822	<i>31812</i>	1210	31,02
Kävlinge	45768	56572	39772	361	29,08	Nynäshamn	55202	49707	50007	1082	30,78
Köping	51362	49724	38239	1426	32,98	Nässjö	53823	50867	42866	763	32,20
Laholm	49355	43283	43304	722	30,58	Ockelbo	61103	50407	53123	1165	32,74
Landskrona	53502	47565	41780	2344	30,62	Olofström	55933	49606	35472	1269	32,03
Laxå	53425	50494	34301	1176	33,36	Orust	56036	48616	44813	828	33,25
Lekeberg	42184	39852	44716	719	33,18	Osby	44767	46233	39142	1143	31,29
Leksand	55966	47279	44211	<i>848</i>	32,27	Oskarshamn	49521	44748	41949	976	31,53
Lerum	48809	45983	40510	810	31,42	Ovanåker	49155	45502	48993	567	32,27
Lessebo	45625	51131	40042	1466	32,50	Oxelösund	55664	55879	33001	1035	31,49
Lidingö	54098	67446	36144	371	28,73	Pajala	82251	73179	49212	312	32,40
Lidköping	46937	49145	41724	605	31,96	Partille	51600	46025	43521	1028	32,03
Lilla Edet	52365	54563	44438	869	32,89	Perstorp	42516	46224	44169	1207	30,66
Lindesberg	52389	51453	50008	919	32,84	Piteå	54954	62467	49951	452	32,02
Linköping	50160	44681	42633	1492	31,60	Robertsfors	53481	46518	52253	893	32,49
Ljungby	37868	55995	40090	619	31,50	Ronneby	44210	42972	41087	1008	32,09
Ljusdal	53398	43807	48444	417	33,14	Rättvik	55578	43804	43333	588	33,31
Ljusnarsberg	54525	43108	45196	1231	33,33	Sala	52875	47241	40504	1193	33,18
Lomma	49312	58848	39807	704	28,50	Salem	47667	42534	52419	919	30,99
Ludvika	62076	68339	39893	722	33,21	Sandviken	49964	62515	34426	832	32,62
Luleå	55515	76935	48614	723	31,60	Sigtuna	58003	54306	47817	996	30,81
Lund	56981	58649	53103	807	30,92	Simrishamn	46981	44286	38125	1116	31,58
Lycsele	52583	45289	63856	1008	32,35	Sjöbo	44371	47633	35117	467	29,93
Lysekil	41465	48260	49557	1127	33,78	Skara	47289	41473	46507	587	32,94
Malmö	48739	57440	38956	2863	31,01	Skellefteå	56585	55305	48770	581	32,31
Malung	63113	57346	48785	662	32,39	Skinnskatteberg	52767	46649	41092	1068	32,75
Malå	56644	55687	48878	516	32,50	Skurup	43494	52146	37411	864	30,55
Mariefred	46723	60463	43446	722	32,37	Skövde	46279	47582	40152	600	30,90
Mark	49009	48508	43168	621	32,42	Smedjebacken	53421	54287	56432	740	33,21
Markaryd	47835	44344	43167	1645	32,45	Sollefteå	57011	46868	43806	574	33,16
Mellerud	44269	41725	48558	778	32,60	Sollentuna	44617	55230	42601	917	29,61
Mjölby	45664	56365	39922	1084	31,10	Solna	48978	65259	38885	931	29,35
Mora	57450	49920	47711	651	32,66	Sorsele	64464	45767	53807	267	33,00
Motala	51142	44546	37957	1363	31,99	Sotenäs	50912	40682	46506	672	32,40
Mullsjö	49094	46273	39872	1022	32,36	Staffanstorps	44940	44284	37675	522	28,85

kostnad i glesbygden – kostnaden där är bara 34 442 kronor, 20 procent under genomsnittet. Vad gäller socialbidrag är kostnaderna högst i Malmö med 2863 kronor per invånare. Bara 140 kronor av dessa avser flyktningkostnader. Värre är det för de två följande kommunerna på "värstinglistan", av Göteborgs 2688 kronor avser 764 flyktningkostnader och av Norrköpings 2.649 kronor avser 1138 flyktningar. Anmärkningsvärt är att för fjärde dyraste kommunen Botkyrka med kostnader på 2.238 kronor avser bara 467 flyktningar.

För den som vill veta mer går det att skaffa boken "Vad kostar verksamheten i Din kommun?" utgiven av Svenska Kommunförbundet och Statistiska Centralbyrån genom Kommentus Förlag AB.

Rika kommuner...

minst 20.000 kronor per invånare i tillgångar

Arjeplog	27921
Boden	25955
Bollnäs	28051
Dorotea	34383
Halmstad	29348
Kiruna	25051
Luleå	36584
Piteå	35202
Skellefteå	40462
Sotenäs	34265
Stockholm	62706
Torsås	32484
Umeå	27804

Vansbro	28399
Vilhelmina	28297
Älmhult	25367
Örkelljunga	28560
Övertorneå	37076

...och fattiga

kommuner med negativ "förmögenhet", större skulder än tillgångar

Bjurholm	8335
Bjuv	328
Haninge	11647
Nordanstig	1167
Rättvik	19429
Stenungsund	7858
Upplands Väsby	1729

	Grundskolan kr/elev	Dagis kr/barn i dagis	Äldre kr/inv över	Social- bidrag kr/inv	Kom- munal- skatt		Grundskolan kr/elev	Dagis kr/barn i dagis	Äldre kr/inv över	Social- bidrag kr/inv	Kom- munal- skatt
Stenungsund	46712	46162	44998	1362	33,12	Vadstena	44742	52152	37847	756	32,56
Stockholm	55123	64263	46821	1848	29,99	Vaggeryd	49849	48930	35782	409	30,82
Storfors	51520	49012	34141	1162	33,73	Valdemarsvik	45636	45758	36656	805	32,58
Storuman	51193	35186	39418	319	32,55	Vallentuna	54627	48168	58698	602	29,53
Strängnäs	48952	45550	35850	1360	30,99	Vansbro	56712	48243	50531	240	33,43
Strömstad	52700	44647	34685	965	34,75	Vara	49709	34239	43937	1093	31,81
Strömsund	62857	50024	43419	949	33,66	Varberg	39937	47068	43863	856	31,47
Sundbyberg	49555	59813	46476	1570	29,91	Vaxholm	52769	51019	35092	1205	30,90
Sundsvall	54401	60291	49546	940	32,33	Vellinge	45520	45485	36804	152	28,52
Sunne	56897	45953	44655	329	33,70	Vetlanda	51178	47247	35507	770	31,98
Surahammar	53319	45759	42115	1241	33,08	Vilhelmina	61026	50252	52497	837	32,88
Svalöv	47329	43248	38049	973	30,80	Vimmerby	45184	44138	34223	732	32,65
Svedala	47653	59244	36089	397	30,18	Vindeln	59435	32527	34442	324	31,85
Svenljunga	53910	34311	46215	857	31,91	Vingåker	45983	51982	36807	926	31,73
Säter	47398	43140	50113	690	32,59	Vårgårda	44825	37101	58571	625	31,80
Sävsjö	49578	46061	40324	1031	31,48	Vänersborg	46707	55085	45579	337	32,90
Söderhamn	51606	58598	47609	698	31,81	Vännäs	47366	54705	45492	983	32,17
Söderköping	50648	43513	52502	516	32,14	Värmdö	47493	52792	42353	595	30,78
Södertälje	51980	47567	48623	1421	30,85	Värnamo	48756	56346	45933	905	32,35
Sölvesborg	47233	42436	37325	678	32,31	Västervik	47933	52892	36022	1010	32,25
Tanum	52049	39742	40166	710	33,46	Västerås	49859	51687	33775	1540	31,33
Tibro	47465	46100	38443	1267	30,05	Växjö	51207	47651	37883	1030	32,15
Tierp	49211	49275	34366	636	32,48	Ydre	55540	31139	40639	705	30,78
Tidaholm	45431	45037	47179	1414	31,60	Ystad	44653	48464	38595	701	30,47
Timrå	54637	62527	44073	752	32,37	Åmål	51894	55681	36413	667	33,04
Tingsryd	53283	42574	35602	725	32,80	Ånge	52988	53109	44820	628	32,92
Tomelilla	49131	42068	39649	848	31,42	Åre	74100	50804	43903	775	33,54
Torsby	63641	46663	49825	753	33,96	Årjäng	56682	54910	52844	424	33,18
Torsås	38417	47296	35079	776	32,44	Åsele	68032	40789	55207	563	32,75
Tranemo	52310	36089	46036	600	31,38	Åtvidaberg	45960	39458	47102	986	32,10
Tranås	58649	42533	40167	1325	31,95	Älmhult	45784	48099	38273	717	29,77
Trelleborg	43457	60950	39162	1341	30,14	Älvkarleby	63294	48753	42636	920	32,59
Trollhättan	46872	51490	33542	1193	32,03	Älvsbyn	60519	57369	49634	528	31,10
Trosa	51303	44294	38901	838	30,69	Ängelholm	48278	41768	43435	739	29,56
Tyresö	45029	50461	33349	953	31,16	Öckerö	44001	46529	34576	386	31,83
Täby	42384	45664	35543	713	26,51	Ödeshöj	51227	36575	36125	844	32,35
Töreboda	42228	48683	45458	997	32,42	Örebro	58046	41081	41921	1729	32,80
Uddevalla	48493	50082	46613	1308	33,82	Örkelljunga	44342	42034	33906	577	29,41
Ulricehamn	52765	46492	44812	343	31,32	Örnsköldsvik	63754	44111	44764	?	31,59
Umeå	55261	63017	41852	1108	32,45	Östersund	49276	64401	43376	778	32,17
Upplands-Bro	49045	49904	45520	1364	31,55	Österåker	49935	46764	61694	820	30,52
Upplands Väsby	56263	52730	59460	1144	31,24	Östhammar	52315	50738	31451	539	32,94
Uppsala	40591	39389	39268	1458	31,56	Överkalix	65488	44754	51301	286	32,50
Uppvidinge	52759	48845	42656	1336	32,95	Övertorneå	74607	60277	44771	265	31,70

40 år sedan Harry Söderman avled:

Motståndshjälte och innovatör

Mycket få svenskar i modern tid har förtjänat att kallas för hjältar. En av de utvalda är utan varje spår av tvivel Harry Söderman, kriminalteknisk innovatör men också antinazistisk och anti-kommunistisk kämpe av stora mått. Eftersom det i år är jämnt 40 år sedan Söderman avled som det anstår en internationell polisman och underrättelseagent – under oklara omständigheter på en bar i Tanger i Marocko – tycker *Contra* det är motiverat att teckna hans minne.

Att hävda att Harry Söderman var en märklig person är en underdrift. Han ansågs vara en av världens mest framstående kriminaltekniker och spelade under en följd av år en framträdande roll inom den internationella polisorganisationen Interpol. Dessutom var han en politisk maktspelare på högsta nivå, en egenskap han skulle få användning för i Andra världskrigets slutskede och åren närmast därefter.

Söderman föddes den 24 augusti 1902, son till Pehr Söderman som var kronofogde och länsman i Delsbo. Söderman Senior var för övrigt värd åt kung Chulalongkorn av Siam (nuvarande Thailand) då denne besökte Hälsingland och Sverige. Ätteläggen Harry hade först tänkt sig bli kemist och reste därför till Tyskland under Weimar-republikens tid för att skaffa sig nödvändig utbildning. Söderman den yngre insåg nu att hans håg snarare lutade åt kriminaltekniken, där han ju också skulle få göra bruk av sina kemikunskaper. Efter en något äventyrlig odysse i Orienten hamnade Söderman i Lyon, Frankrike som assistent åt den världsberömda kriminalteknikern Edmond Locard. Locard framhåller i sitt förord till Södermans posthumt utgivna memoarbok *Inte bara brott* (1956):

"Jag räknar det som en ära att ha haft honom som elev – den mest lysande begåvningen bland alla mina elever. Denne

store kriminalist behärskade så mycket annat än att spåra upp brottslingar och finna de fällande bevisen... Harry Söderman hade framförallt en sällsynt förmåga att förverkliga sina idéer och teorier."

"Rädda Norge"

Harry Söderman blev filosofie doktor i Lyon 1928 vid endast 26 års ålder. Kort därefter återkom han till hemlandet, där han raskt etablerade en framgångsrik privatpraktik i Stockholm. 1930 utnämndes Söderman till docent i kriminalteknik vid Stockholms högskola, en tjänst som han beklädde ända till 1953. Han lyckades påverka vännen och statsministern Per Albin Hansson att 1939 öppna Statens kriminaltekniska anstalt, vars förste chef Söderman blev; från och med 1946 hade han titeln överdirektör. I sina memoarer beskriver Söderman en rad kända kriminalfall i Sverige och Frankrike vilka kunde lösas tack vare Södermans special-

Av Tommy Hansson

kunskaper.

Det som mest intresserar *Contra* läsare torde dock vara Harry Södermans märkliga insatser inom internationell politik och underrättelsejänst på högsta nivå. Grunden för denna verksamhet lade Söderman genom sitt inträde i Interpol, som bildades efter Första världskriget och först hade sitt säte i Wien men som vid *Anschluss* av Österrike 1938 kom under Nazitysklands herravälde i Berlin. I början av 1940-talet tog den ökände nazistledaren Reinhard Heydrich, tänkt som Hitlers kronprins, över ledningen av Interpol. Efter mordet på Heydrich i Prag 1942 övergick ledningen till den råbarkade Gestapo-chefen Ernst Kaltenbrunner, en av de krigsförbrytare som dömdes och hängdes i Nürnberg efter krigsslutet. Söderman har av mindre vetande personer anklagats för att vara en opportunist som sökte hålla sig

"Revolver-Harry" Söderman undersöker en kpist m/45 i sitt ämbetsrum på Statens kriminaltekniska anstalt.

väl med nazisterna för att nå höga ämbeten men som ändrade sig när det började gå Tyskland emot. Sanningen är dock snarare den, att Söderman valde att kvarstå trots det nazistiska maktövertagandet för att längre fram kunna göra en insats mot nationalsocialismen.

Ett sådant tillfälle uppenbarade sig under kriget. Söderman tog då initiativet till och blev utbildningschef för omkring 15 000 norska flyktingar och patrioter. Dessa skulle vid lägligt tillfälle gå över gränsen in i Norge och hjälpa till att befria Norge undan Quislings och Terbovens nazistiska diktatur. Sverige tilldelades i vissa av de allierades planer viktiga roller vid Norges befrielse. Den plan som försvarsstaben arbetade med i slutfasen av kriget gick under beteckningen "Rädda Norge" och gick ut på att en svensk militär inmarsch skulle hindra de tyska trupperna från att som en sista desperat åtgärd genomföra blodiga massakrer mot civilbefolkningen. Dessbättre blev en sådan svensk inmarsch aldrig av nöden.

Detta kunde möjligen bero på att doktor Söderman tog ett djärvt och rakryggt initiativ i krigets slutskede. *Svenska Dagbladet* skriver om Södermans insats den 18 januari 1976:

"En vecka efter det att Hitler begått självmord i bunkern i Berlin och samma dag Tyskland kapitulerade, den 7 maj, åkte han på eget initiativ till Oslo och sökte upp den tyska befälhavaren general Böhme. Söderman förklarade att motstånd vore vanvett och erbjöd sig att uppträda som förmedlare vid en kapitulation. Följande dag antog tyskarna anbudet. De lade ner vapnen och Norge var fritt utan någon blodsutgjutelse."

Så kom det sig att en svensk kriminaltekniker först tog över kommandot i Gestapos högkvarter på Møllergatan 19 i Oslo och därefter med en liten styrka som uppbackning begav sig till koncentrationslägret Grini och meddelade fångarna att de kunde gå hem. Intet under att Söderman blev den populäraste svensken i Oslo vid krigsslutet. Snart hade också hans norska "polititropper" anlänt till hemlandet för att ansluta sig till segerfestligheterna i Oslo. I samband med det norska firandet av 50-årsminnet av freden avtäcktes 1995 en byst av Harry Söderman i Oslo som en senkommen hyllningsgård.

Klantskallar som Ebbe Carlsson och Tommy Lindström har under senare år gjort patetiska och totalt misslyckade för-

sök att som privatmän göra internationella insatser i Harry Södermans efterföljd...

Vapen till antikommunister

Harry Södermans smeknamn var "Revolver-Harry", ett epitet han lär ha tilldelats av den stalinistiska tidningen *Norrskensflamman* som inte uppskattade Södermans antikommunistiska inställning. Faktum är att Harry Söderman tre år efter krigsslutet spelade en nyckelroll i ett initiativ från den svenska försvarsledningen att med vapen utrusta en hemlig dansk motståndsrörelse av antikommunistisk karaktär. Försvarsstabschefen Nils Swedlund (ÖB 1951-61) utlovade i augusti 1948 via två sändebud – Harry Söderman och överste Carl von Horn – en försvarlig mängd vapen i syfte att beväpna en antikommunistisk partisanrörelse i Danmark.

Det svenska löftet om vapen till Danmark anses ha varit ett led i förberedelserna att skapa ett antikommunistiskt motståndsnät i Norden inför eventualiteten av en sovjetisk ockupation. Uppgifterna har bekräftats av underrättelsekällor i Danmark. Det svenska initiativet, som av allt att döma kommit från försvarsmakten utan regeringens i varje fall direkta medverkan, tycks ha skett i samarbete med den brittiska underrättelsetjänsten. Att Harry Söderman utvaldes att jämte överste von Horn resa till Danmark var minst av allt någon slump – Söderman hade tidigare visat sin kapacitet som underrättelseman genom att leda utbildningen av norska och danska "polisier" och var känd för sina omfattande internationella kontakter. Han hade ju också fått tyskarna att kapitulera utan blodspillan i Norge. Söderman skall dessutom under kriget som brittisk dubbelagent ha lett MI5s planer på att kidnappa Adolf Hitler!

I Randers på Jylland träffade Söderman och von Horn de danska motståndsledarna Viggo Bjerregaard och Jens Toldstrup. Svenskarna vidarebefordrade vid detta möte den svenska försvarsledningens oro för att Danmarks otillräckliga säkerhets- och försvarspolitik inte på långa vägar innebar något skydd för den expansiva sovjetmakten, som i krigets efterdyningar tycktes lägga land efter land i Europa under sig. Söderman och hans kollega uppmanade enligt uppgift danskarna att återupprätta krigsårens sabotagegrupper i 18 motståndsdistrikt. I så fall skulle Sverige ställa upp med militärmateriel.

De vapen som ställdes i utsikt var huvudsakligen överbliven materiel från Finska vinterkriget 1939-40 som skulle levereras för drygt en miljon kronor. General Swedlund tvingades dock att i sista stund i beklagande ordalag skriva och inhibera det svenska löftet – svenskarna hade fått "kalla fötter". "Beslutet tycks...ha samband med de då pågående förhandlingarna om ett nordiskt försvarsförbund", skriver Erik Magnusson i *Sydsvenska Dagbladet* den 29 november 1990. "General Swedlund blev bara en vecka senare ledare för en samnordiskt försvarskommitté, som skulle utreda förutsättningarna för denna militärallians".

Dessa förhandlingar gick snart i stöpet, emedan Norge, Danmark och Island valde att ansluta sig till NATO. Den danska motståndsrörelsen fick så småningom andra vapen – men de behövde aldrig komma till användning.

Kosmopoliten Söderman

Efter kriget erbjöds kosmopoliten och lebemannen Harry Söderman en rad konsultuppdrag i olika länder. Ett av de viktigaste var att assistera den tyska förbundsregeringen i Bonn att skapa en västtysk polismakt. Fram till sin för tidiga död 1956 accepterade Söderman vidare uppdrag i exempelvis Estland, Israel, Irland och Förenta staterna. I USA var han verksam vid New York-polisen där han nära samarbetade med polismästaren John J. O'Connell (med vilken han skrev boken *Criminal Investigation*). 1953 bosatte sig Söderman i Rockland County i staten New York.

En fast punkt i tillvaron kring 1950 hade Harry Söderman på Berga gård i Turinge socken cirka en mil söder om Södertälje. Här var 900 av de norska polissoldaterna förlagda. I Turinge fick också Harry Söderman sin sista viloplats sedan hans stoft fraktats hem till Sverige från Tanger. 1985 vederfors Söderman i samband med 40-årsfirandet av freden i Europa en sällsynt posthum hedersbevisning, då den norske överbefälhavaren Sven Hauge i spetsen för en norsk hedersvakt nedlade en krans vid Södermans grav vid Turinge kyrka.

Harry Söderman var en legendarisk svensk internationalist och är typiskt nog betydligt mer uppmärksammad och hedrad i utlandet än i Sverige. Symptomatiskt nog ägnar den brittiske pressattachén Peter Tennant under Andra världskriget. Söderman ett eget avsnitt i sin memoarbok

Vid sidan av kriget. "Revolver-Harry" tillhörde Tennants närmaste umgängeskrets, vilket inte var så konstigt med tanke på Södermans betydande insatser för de allierade.

Om homosexualitet

Bilden av den geniale kriminalteknikern och internationelle maktspeglaren Harry Söderman – privat en god familjefar när han nu hann med det – blir inte komplett om man inte tar med ytterligare en aspekt av hans mångfasetterade personlighet, nämligen hans förkärlek för trevligt umgänge samt god mat och dryck som han skriver mycket om i sin memoarbok. Inte minst brukade han bjuda in medlemmar ur dåtidens kändisvärld till Berga gård i Turinge. Det berättas att det vid ett tillfälle fanns en gäst som dominerade sällskapet till och med ännu mer än vad Harry Söder-

man brukade göra, något som i hög grad störde den charmige egocentrikern Söderman. Problemet lär ha lösts så att gästen tvingades avvika från festen...

Det är slutligen något märkligt att Södermans memoarbok nästan inte alls berör hans viktiga säkerhetspolitiska insatser utan så gott som enbart handlar om hans erfarenheter som kriminalist. Det kan ha att göra med ämnets känsliga natur. Man bör inte glömma att Harry Söderman levde i en epok som var långt mindre lösmynt med sekreta ting än vår egen, där mundiarré närmast är en dygd. Söderman skulle säkert känna sig vilsen i dagens verklighet, vilket torde framgå av detta avslutande klarsynta citat ur *Inte bara brott*, där han tar upp frågan om homosexualitet:

"Det är olyckligt att den öppret homosexuelle inte alls blygs över sin läggning; han kan till och med känna stolthet över

den och anser sig ofta vara överlägsen andra. Det har gång på gång visat sig – till exempel i tjugotalets sexuellt omoraliska Tyskland och på senare tid i Sverige och England – att när lagen om de homosexuella mjukas upp försöker de inte längre undgå att väcka uppmärksamhet utan blir i stället till påtagligt, allmänt obehag. Detta kan ge intryck av att homosexualiteten befinner sig i snabbt tilltagande. Men troligen finns det inte fler alltigenom homosexuella i världen nu för tiden än vad fallet var för hundra år sedan eller för två tusen år sedan i antikens Rom trots att man av vissa berättelser, speciellt i engelsk press, kan få det intrycket. Det viktiga är att de flesta människor är normala och i regel finner avvikelser obehagliga."

De sakuppgifter "Revolver-Harry" kommer med är lika gångbara nu som då han skrev ner dem!

En prenumeration på *Contra* är den idealiska julklappen till alla politiskt medvetna – och dem som bör bli politiskt medvetna

145 kronor till postgiro 85 95 89-4. Ring eller skriv så ordnar vi ett gåvobevis.

Erfaren affärsjurist åtar sig styrelseuppdrag i mindre och medelstora företag

Svar vidarebefordras genom
**Contra, Box 8052,
104 20 Stockholm.**

Utlämnad till fyrtiofem års kommunistiskt helvete

Nu har han skrivit boken om Baltutlämningen

Den 25 januari 1946 lämnade svenska myndigheter ut Valentins Silamikelis och 152 andra baltiska flyktingar till Sovjetunionen. Fyra avrättades ganska snart. Flera dog under förhör och umbäranden i fångläger och fängelser. Ett fyrtiotal hamnade i Gulagarkipelagen (däribland Valentins Silamikelis). Fortfarande är ödet för ett trettiotal okänt.

Sista dagen i Sverige lyckades Valentins Silamikelis lämna över sina dagböcker och bilder till en okänd svensk polis – fyrtiofem år senare, när Lettland blivit fritt, fick han tillbaka dem. Idag har dagböckerna, kompletterade med nyskrivna avsnitt, blivit en bok, som för första gången beskriver utlämningen från de utlämnades sida. Boken är ett viktigt historiskt dokument, vars utgivning möjliggjorts genom ett generöst ekonomiskt stöd från Contras läsare.

Tidigt på morgonen den 25 januari rycktes sjuksalens dörrar upp och in stormade svartklädda poliser som såg ut som dödens sändebud. De ställde sig tre och tre vid varje säng, visiterade oss och beordrade oss att klä på oss. [Jag darrar fortfarande av skräck när jag minns detta ögonblick]. De tog tag i våra armar och ben och började släpa oss till bussarna. Vi protesterade och sade att vi kunde gå själva. Och det gjorde vi, trots att vi inte fått gå på länge. Ilskan gav oss kraft. Men ändå höll de ett fast grepp om oss.

I bussen pratades det om att vi nu bara hade ett par timmar kvar av vårt liv, den tid som återstod av resan till Trelleborgs hamn. Ryssen skulle inte få oss! Två timmar kvar. Under färden kunde jag knappast uppfatta någonting av omgivningen. I Malmö skymtade en röd kyrka och någonstans på vägen en allé. "För säkerhets skull" tog man ifrån mig glasögonen för att jag inte skulle skada mig på glaset. Bredvid mig satt en polis som gång efter annan kontrollerade min högra hand. På några av bussarna var fönstren täckta med funérskivor. Svenskarna var tydligen väldigt måna om vår hälsa!

Livet kändes som en film och jag visste inte om den skulle fortsätta eller ta slut. Det

är egentligen oväsentligt om livet består av glädje eller sorg, det viktigaste är att det fortsätter. Livets röda tråd måste fortsätta. Mycket av det som tidigare känts viktigt verkade här i dödsskuggans dal litet och obetydligt. Värderingar förändrades och en ny djupare förståelse uppstod, om än bara för en kort stund. Timmen vi ännu hade kvar.

Valentins Silamikelis försökte ta sitt liv på kajen i Trelleborg. Han fördes trots sina skador ombord på fartyget Beloostrov och fördes till det av Sovjet ockuperade Lettland. Efter femtio år kan han nu berätta vad som hände.

Det går varken att skriva eller förklara känslan. Den kan bara förstås av dem som en gång själva insett att de snart ska dö. En sådan upplevd insikt består för hela livet. Med tiden blir den blekare, men den försvinner aldrig ur det undermedvetna.

Vi som drabbats av två ockupationer,

vad ont hade vi gjort Sverige? Varför måste vi skickas iväg till fortsatt lidande som för flera av oss ledde till döden?

Strax före Trelleborg korsades vår väg av en personbil. Korpral Osvalds Licis hämtades ur vår buss. Vi förstod att han inte skulle bli utlämnad för hans fru, som också befann sig i Sverige, hade tagit sig in på försvarsstaben och hotade med att hänga sig där om hennes man skulle utlämnas till ryssen.

Av olika anledningar lyckades också Vilis Krumins, Eriks Zelinskis, Olgerts Gebauers och Gunars Zvejnieks få stanna i Sverige. Jag kan tänka mig vad de upplevde före och efter utlämningen!

Innan vi föstes in i bussarna lämnade de äntligen ut våra saker som vi inte haft tillgång till på sjukhusen [efter en hungerstrejk hade alla internerade vårdats på sjukhus runt om i Sverige]. Jag hade en resväska med en ny kostym (i lägret hade jag varit klädd i en gammal svensk uniform), vindtygsjacket, skor och andra småsaker och mina dagböcker från Kurland och Sverige. När jag öppnade resväskan saknade jag kostymen. Jag frågade hur den hade kunnat försvinna från det bevakade förrådet. Man svarade mig cyniskt att jag inte längre skulle behöva en kostym och att saker som jag skaffat mig i Sverige måste stanna här. Det var så uppenbart, den kungliga svenska polisen hade helt enkelt stulit den.

Vad skulle jag göra med sakerna, vem skulle jag lämna dem till? Vi fick inte ta med oss någonting, men det borde ju sparas. Alla mina dokument, mina sista anteckningar, fotografierna lade jag i resväskan tillsammans med en lapp till Valdis far att han skulle vidarebefordra det till min far när det blev möjligt. Jag bad en äldre polisman skicka allt till Karlis Krumins i Stockholm. Jag känner en djup tacksamhet till denna okända svenska polisman som gjorde vad jag bad honom om. Det är bara tack vare honom ni nu kan läsa mina anteckningar från Sverige och titta på fo-

Fortsättning på sidan 17

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Carl G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan, om inte annat markeras med citationstecken.

SSU-ordförande ansvarig för mordbrand

Ordföranden i en SSU-klubb i Lund ertappades i oktober efter en brandbombsattack mot en bensinmack i staden. SSU-ordföranden greps tillsammans med en medbrottsling sedan de två (och ytterligare två, som kom undan) kastat in gatsten genom skyltfönstret och sedan kastat in två brandbomber. Som alla förstår är en bensinstation ett mycket riskfyllt ställe när det gäller eld. Skador för 200 000 kronor uppstod på bensinstationen, som ägs av en småföretagare. Genom att bensinstationen sålde bensin från Shell inbillade sig brottslingarna att de angrepp ett multinationellt företag som inte gjort tillräckligt för att störta diktaturen i Nigeria, där Shell har affärer. Shell har som policy att inte lägga sig i olika länders politik.

SSU-ordföranden har nu dömts till 10 månaders fängelse för mordbrand. Dådet planerades på SSU-lokalen i Lund och efter dådet har SSU-klubben gett ut ett pressmeddelande som skyller bombattentatet på Shell! Den dömda, som går sista året i gymnasiet, har vägrat att namnge de medbrottslingar som lyckades komma undan polisen. Han har vissa kontakter med vegan-extremisterna i Umeå.

SSUs riksordförande Niklas Nordström tar bestämt avstånd från vad medlemmarna i Lund sysslat med, liksom från deras pressmeddelanden.

(Sydsvenska Dagbladet, Skånska Dagbladet, Arbetet Nyheterna, alla i Malmö)

Inga kockar över bron

En duktig indisk kock har problem att få stanna i Sverige för att utöva sitt yrke. Hans tjänster är mycket efterfrågade och krögaren Romesh Luthra i Lund har av en inskränkt byråkrat vid länsarbetsnämnden vid namn Per Bergsten uppmanats ändra inriktning på sin restaurang. Det går

nämligen inte att få tag på kockar som kan laga indisk mat i Sverige. Inte ens i EU. Men trots detta vägrar myndigheterna att låta någon från till exempel Indien flytta hit för att göra jobbet. Men den nu aktuella kocken ska slängas ut. Han har visserligen bott tillräckligt länge i landet för att han till och med skulle få svenskt medborgarskap, han har arbetat och skött sig, men han kom in i landet med hjälp av fel paragraf, nämligen en paragraf om tillfälligt kulturutbyte. Enligt den paragrafen måste han ut. Hade han istället fått komma in i landet enligt det som egentligen var motivet att släppa in honom från början, hans yrkesskicklighet i ett yrke med brist på arbetskraft, hade han fått stanna. För att problemen inte ska upprepas släpps alltså inte heller några nya kunniga kockar in, trots att det skulle vara helt i enlighet med gällande lagstiftning.

Polisen tog knivoffer för fyllo

Erik Kindahl var på väg hem från sitt arbete som arrangör av pensionärsdans en fredagskväll i början av november. Han blev överfallen av ett par rånare, som tog hans värdesaker och stack en kniv i bröstet på honom. Erik försökte ta sig till polisen, men föll ihop på vägen. Han vaknade av att

polisen stod över honom och gick igenom hans fickor. De talade om att föra honom till Mariapolikliniken (för alkoholister och knarkare). När han svarade sluddrande var polisen dessutom oförsämd. Först när han lyckades förklara att han fått en kniv i bröstet ändrade sig poliserna. Hjärtkirurgen hävdade att det rörde sig om några minuters marginal för att rädda Eriks liv.

(Aftonbladet)

Lenin på Kungliga Biblioteket

I kommunistisk mytbildning spelar Kungliga Biblioteket i Stockholm en viss roll. På sin väg från exilen i Schweiz till revolutionsbestyren i Sankt Petersburg passerade Lenin Stockholm och träffade bland annat en rad ledande socialdemokrater. Han köpte en kostym på PUB och besökte Kungliga Biblioteket. Där finns ett bord som på ryska presenteras som "bordet som Lenins satt vid". Det är inte sant. Bordet som efter KBs renovering återigen kommer att ställas ut i en läsesal kan inte knytas till Lenin. Och så görs inte heller i svenskspråkig information. Det är ett bord som fanns vid Kungliga Biblioteket vid den tiden då Lenin besökte biblioteket. I ryskspråkiga broschyrer, som i tusentals skickats till ryska skolelever som fått i uppdrag att (i det gamla kommunistiska Sovjet) skriva arbeten om Lenin har det dock sedan länge påståtts något helt annat.

Nytt ljud i skällan

Anna Hedborg vann sin ryktbarhet som en av personerna bakom Rudolf Meidners långtgående fondsocialistiska förslag (de löntagarfonder som infördes och avskaffades var bara en mild västanfläkt av det som Meidner/Hedborg ursprungligen föreslog). Hon gjorde sig också känd som den som ansåg att bullbakning i hemmet mer eller mindre var skattesmitning – den som köpte färdigbakat betalade däremot hederligt sin skatt. Senast var hon socialförsäkringsminister för att nu ha blivit generaldirektör i Riksförsäkringsverket (RFV).

RFV har nyligen avgett ett remissvar på en av delutredningarna om det nya pensionssystem som är på väg att införas. RFV – med Anna Hedborg som under-tecknare – understryker mycket kraftfullt att en kärnpunkt i det nya pensionssystemet är att det ska vara skyddat för politiska ingrepp. Med dagens ATP-system kan riksdagen enkelt bestämma att reglerna ska ändras. Du kanske inte får någon pension fast Du betalat i alla år. Så här skriver RFV: "det bedömts vara av central betydelse att försäkringen kan skyddas mot politiska ingrepp, som negativt kan påverka intjänade rättigheter".

Får Du någon pension?

Är Du född 1954 (eller senare)? Har Du jobbat och slitit i tjugo år och via Din arbetsgivare betalat ATP-avgifter? Då ska Du veta att riksdagen bestämt att Du inte får ett öre i ATP! Visserligen kommer Du troligen att få något annat istället. Men fortfarande diskuteras utformningen och socialdemokraterna har just haft ett rådslag som förefaller innebära att de vill riva upp stora delar av en fempartiöverenskommelse som tidigare gällt om det nya systemets utformning. Om Du är född 1954 har Du sannolikt avverkat ungefär halva Ditt yrkesverksamma liv. Men Du vet inte om Du behöver spara mer för Din ålderdom – eller ej. Och när Du om något eller några år får veta hur det blir har Du bara ett halvt yrkesliv på Dig... Är Du född 1953 gäller att staten bara drar in 95 procent av Dina intjänade rättigheter, är Du född 1952 90 procent osv. Om Du är född 1934 eller tidigare får Du i princip ut det som utlovats, dock med den skillnaden att det blir ett avdrag på 2 procent.

Spara pengar på privat vård

De privata vård- och omsorgsföretagens branschorganisation har uppdragit åt ett gammalt socialdemokratiskt borgarråd från Stockholm, Lars Ahlvarsson, att utreda vad en utvidgad utläggning på entreprenad av vårdtjänster skulle kunna medföra i effektivitetsvinster. Ahlvarsson konstaterar att Stockholms stad sparade 140 miljoner när kommunen lade ut äldreården på entreprenad. Kvaliteten har inte försämrats. Ahlvarssons slutsats är att det inte behövs någon förtidsbetalning för framtida vårdkostnader. Hela "gapet" i den framtida äldreården kan fyllas genom de effektivitetsvinster som görs om mer av vården läggs ut på entreprenad.

Vänstervridna media

En ny undersökning om vänstervridningen i media har just lagst fram vid institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs Universitet. Det är Kent Asp som har bearbetat svar från 845 journalister. Partisympatierna fördelade sig enligt följande: (s) 23 procent, (c) 4 procent, (fp) 12 procent, (m) 13 procent, (mp) 18 procent och (v) 25 procent. Extremistpartierna (mp) och (v) är alltså kraftigt överrepresenterade i journalistkåren, med ungefär dubbelt så hög andel som bland väljarna i allmänhet. Moderater och socialdemokrater ligger däremot på ungefär halva nivån hos journalisterna jämfört med i väljarundersökningarna.

Det förtjänar vidare noteras att de "borgerliga" journalister ofta arbetar på politiskt ointressanta befattningar som lokal-korrespondenter på småorter, som sport- eller ekonomijournalister, medan vänsterns övertag är än mer markant inom samhälls- och utrikesredaktioner.

Skattmasens tryck hårdnar

I ett cirkulärbrev till Skattebetalarnas Förenings medlemmar berättar föreningens VD Björn Tarras-Wahlberg att han kontaktats av en medlem som ansett sig vara utsatt för en hänsynslös behandling av en viss tjänsteman vid skattemyndigheten. Skattetjänstemannen försvarade sig med att han fått order att driva in tio gånger sin egen bruttolön. Instruktionen kom från skattedirektören (den högste skattmasen i länet). Saken bekräftades av skattedirektören. Med så formulerade prestations-

krav kommer rättssäkerheten på undantag.

Sverige har för övrigt efter ett par år på andraplatsen (efter Danmark) återtagit ställningen som världens mest skattetyngda land.

Skolan får underbetyg

Åsa Sohlman är filosofie doktor i national-ekonomi. Hon har nyligen på Studieförbundet Näringsliv och Samhälle gett ut en skrift som jämför utbildningens kvalitet i Sverige med andra OECD-länder och även några av de så kallade tigerekonomierna i Asien.

Utbildningsnivån är av avgörande betydelse för vår framtida ekonomiska utveckling och om vi ska kunna återta positionen som en förstarangens industrination eller om vi ska fortsätta utförsbanan ner och under medelmåttan.

Förtroendet för skolan är lågt i Sverige, bara 18 procent av svenskarna tror att skolan ger rätt kompetens, medan 69 procent av danskarna och 63 procent av schweizarna och östrikarna har samma uppfattning om sina länders skolor. Inget land noterar lägre siffror än Sverige. Signifikativt nog är lärarlönerna de lägsta i hela jämförelsematerialet, och då inte mätt i absoluta tal utan som andel av BNP. En svensk lärare får i begynnelselönen 80 procent av Sveriges BNP/capita. Han/hon kan avancera till 110 procent. I andra länder börjar lärarna där svenskarna slutar och avancerar sedan till 1,5–2 gånger BNP/capita. Äldre Contra-läsare utanför storstäderna erinrar sig måhända att så sent som på 1960-talet var adjunkter och lektorer inte bara välavlönade utan även socialt högt aktade personer som stod i centrum för stadens intellektuella och kulturella liv. Idag söker sig många duktiga lärare bort från en destruktiv skolmiljö med låg lönenivå.

Svensk utbildning blir kortare och grundare. Idag har många länder en andel av befolkningen med högre utbildning (studier, men inte nödvändigtvis examen, på högskolenivå) på 30–40 procent. Sverige ligger en bit efter, om än inte i botten, på 24 procent. Dessutom är andelen i Sverige sjunkande. Personer födda mellan 1945 och 1955 toppar med hög andel högutbildade, men i senare årgångar har utbildningsbenägenheten bara sjunkit. Medan andra länder förbättrar sin position rasar Sverige raskt utför.

UTLANDS-NYTT

Tyskt yrkesförbud

Tolerans har i ett historiskt perspektiv inte varit någon särskilt framträdande egenskap för EUs ledande land, Tyskland. Under senare tid har Tysklands och särskilt delstaten Bayerns inställning till religionsfriheten, en av de mest grundläggande demokratiska fri- och rättigheterna, fått många frihetsvänner att ta sig för pannan.

Den som söker inträde i något av de största politiska partierna, socialdemokraterna och kristdemokraterna, måste avge en skriftlig försäkran om att de inte är med i någon så kallad sekt. Särskilt Scientologikyran förargar de tyska myndigheterna, som exempelvis uppmanat till bojkott av filmen "Mission Impossible". Orsak: huvudrollsinnehavaren Tom Cruise sympatiserar med scientologerna. Regeringen i Bayern har gått ännu längre och infört regelrätt offentligt yrkesförbud för "sektmedlemmar". Förutom scientologer drabbas till exempel anhängare till Hare Krishna, Summit Lighthouse, Enighetsskyrkan med flera rörelser.

Vidare har delstaterna Rheinland-Pfalz och Hamburg skapat skraddarsydda ordningsföreskrifter i syfte att hindra "minoritetsreligioner" att torgföra sitt budskap. Detta har lett till grava konsekvenser vad beträffar trosfriheten och den individuella friheten för företagsledare och familjer vilka bekänner sig till ett eller annat troskoncept. Den mest uttalade sektmotståndaren i den tyska regeringen uppges vara arbetsmarknadsminister Norbert Blüm, men även förbundskansler Helmut Kohl har varit pådrivande i frågan – liksom CDU:s ungdomsförbund.

Men inte bara mer eller mindre exotiska sekter drabbas av den tyska inställningen. På senare tid fastslog en domstol i Bayern att kristna crucifix inte fick hänga i klassrum i offentliga skolor.

(Religion & Frihet; Chronicles)

Skuggan av Rudi Dutschke...

Rudi Dutschke hette den obestridda ledargestalten för den europeiska vänsterrörelsen under senare hälften av 1960-talet. Den 11 april 1968 blev dock "Röde Rudi" nerskjuten av en politisk extremist på Kurfürstendamm i Berlin, vilket fick

till en följd en serie av våldsamma vänsterupplopp. Han överlevde attentatet med elva år men återfick aldrig sin forna vitalitet. Andra vänsterledare tog över, men ingen hade samma lyskraft som Rudi Dutschke.

Dutschkes änka, Gretchen Dutschke, har nyligen kommit ut med memoarboken "Wir hatten ein barbarischen, schönes Leben", där hon återvänder till de omvälvande studentupprorsåren då det skälades i rödvin för den väpnade revolutionen och etablerade normer kastades på sophögen. I fru Dutschkes bok framgår att de ledande studentrevolutionärerna inte minst hyllade den sexuella "friheten" och låg med varandra till höger och vänster. Många kvinnliga revolutionskamrater var beredda att klösa ögonen ur Gretchen för att kunna lägga beslag på Röde Rudi.

Rudi Dutschke var en undersätsig man med ett förhållandevis långt, mestadels otvättat hår som i demonstrationerna ofta var iklädd en duffel med krage av syntetpäl. Det så kallade etablerade tyska samhället med Springer-pressen i spetsen såg honom närmast som en inkarnation av Djävulen själv, och klart är att han spelade en synnerligen destruktiv roll när det gällde att undergräva grundvalarna för den väs-

terländska demokratin. I dag är bilden av Dutschke mer nyanserad, och chefredaktören Rudolf Augstein på *Der Spiegel* har jämfört Rudi Dutschke med Franz-Josef Strauss när det gäller talaregenskaper.

Rudi Dutschke dog i ett epileptiskt anfall i sitt badkar på julafton 1979. Det var förvisso ingen större förlust för mänskligheten. Dutschkes ande lever dock vidare i de talrika upprovsrörelser som efterträtt den marxistiskt färgade vänsterrörelsen från 60- och 70-talen och dagligen påverkar oss i frågor som rör till exempel kvinnosaken, miljön och bögrörelsen.

Polen med i OECD

Ett sätt att mäta ekonomiska framsteg är att granska medlemslistan i OECD, industriländernas ekonomiska samarbetsorganisation.

Under senare år har medlemskaran ökat med Mexiko, Tjeckien och Ungern. I november blev också Polen med. Närmast på tur står Sydkorea, som förhandlat till sig ett medlemskap, men som ännu inte uppfyllt de krav på avreglering av utrikeshandeln som OECD ställer. Oppositionen i Sydkorea har motsatt sig medlemskap nu, eftersom det skulle innebära att Sydkorea skulle tvingas ge upp sin protektionistiska politik. Sydkorea är nämligen en märklig blandning av full marknadsekonomi inom landet kombinerat med hårda regleringar av utrikeshandeln.

Valet i USA:

Trots allt - nederlag för vänstern

Nej, Bob Dole lyckades inte vända opinionsvinden på upploppet inför det amerikanska presidentvalet i början av november och slå Bill Clinton. Den sittande presidenten vann en klar, men inte jordskredsliknande seger. Klart distanse-rad blev Ross Perot med strax under tio procent av rösterna.

Det kan förefalla märkligt att det amerikanska folket (eller den del som röstade) låter en man som ljugit, vinglat, horat och lurat sig fram genom sin politiska karriär som guvernör och president – och som sannolikt kommer att fortsätta med det – vara president i världens mäktigaste land i fyra år till. Den främsta orsaken till detta torde vara att den amerikanska ekonomin går framåt (en utveckling som inleddes under George Bushs tid i Vita huset) och att det därför är säkrast att stödja den sittande presidenten; dessutom förmådde republikanerna inte skaka fram en tillräckligt attraktiv kandidat.

En titt i kristallkulan fyra år framåt visar att Bill Clinton kommer att få väldiga problem att värja sig mot anklagelser och åtal avseende alla de skandaler och oegentligheter han och hustrun Hillary varit involverade i – Whitewater, Filegate, sexskandalen med Paula Jones, knarkaffärens med anknytning till flygplatsen i Mena, Arkansas, Travelgate, Vince Fosters död etcetera.

Och det amerikanska valet ledde trots allt till att republikanerna befäste sin majoritet i den amerikanska kongressens båda kamrar. Allt tal om att högervägen i amerikansk politik skulle vara på väg att ebba ut förefaller därför vara överdrivet. Faktum är ju att Clinton kunde reda upp sin tidigare besvärliga situation tack vare att han valde att anlägga en moderat högerprofil i valrörelsen, medan Dole inte hade någon profil alls.

Ett intressant tidens tecken är att USAs folkrikaste delstat, Kalifornien, i en folkomröstning som hölls i samband med valet valde att avskaffa det åtgärds paket för "positiv särbehandling" av minoritetsgrupper som kallas *affirmative action*. Samtidigt sade kalifornierna ja till att lega-

lisera odling och rökning av marijuana för medicinskt bruk. Båda dessa folkomröstningsresultat kan tolkas som att man i Kalifornien är trött på de statliga myndigheternas pekpinna.

Folkomröstningen om *affirmative action* får till resultat att i fortsättningen skall endast individuella meriter gälla – man skall inte ha bättre chans att få jobb om man exempelvis är svart, av spansk härkomst, homosexuell, handikappad eller kvinna (av någon anledning anses kvinnlig könstillhörighet kvalificera för minoritetsanslutning). Folkomröstningsresultatet är egentligen inte på minsta sätt sensationellt. Enligt amerikansk tradition skall alla oavsett härkomst ha samma möjligheter att ta sig fram i livet. Det är under senare årtionden som det i USA vuxit fram en uppsättning värderingar som utmanat

detta uramerikanska sätt att tänka och hävdad att myndigheterna lagstiftningsvägen bör reglera människors karriärmöjligheter.

Affirmative action har sitt ursprung i det faktum att USAs negrer traditionellt diskriminerats. Med medborgarrättsrörelsen där Martin Luther King var den klarast lysande stjärnan uppstod ett medvetande, också bland de vita, att rasdiskriminering måste motarbetas. Så långt är allt gott och väl. Men systemet med positiv särbehandling har inte fungerat som avsett var. Många anser nu att särbehandlingen – som fortfarande främst gynnar negrer – utvecklats

till en omvänd form av rasism där det är en nackdel att vara vit och välutbildad när man skall söka jobb eller utbilda sig. Vidare har *affirmative action* i praktiken kommit att innebära en strävan efter lika resultat snarare än lika möjligheter, icke minst genom en rad uppmärksammade domstolsbeslut.

Affirmative action har bland annat inneburit att USAs högsolor använder skilda kriterier för svarta respektive vita. Ett exempel. Sökanden X får 89 poäng vid ett intagningsstest medan Y får 79. Xs resultat innebär dock att han får ett testresultat som inrangerar honom i spektrum 80 för vita, medan Ys resultat placerar honom i spektrum 82 för svarta. Följaktligen noteras Y i de officiella handlingarna för ett bättre resultat än X, trots att X absolut sett varit bättre. Alltså blir det Y, och inte den bättre kvalificerade X, som kommer in vid högskolan...

Sådana tvivelaktiga förhållanden har naturligtvis lett till kritik mot hela systemet med positiv särbehandling. Det har med rätta påpekats att det faktum att svarta (och representanter för andra minoriteter)

får arbeten och utbildningar som de egentligen inte skulle ha fått under normala förhållanden riskerar leda till ökad rasism.

Folkomröstningen i Kalifornien innebär ett svidande bakslag för den sociala ingenjörskonstens företrädare i USA, som i debatten brukar betecknas som *liberals* (ungefär "vänstervridna"). Vänsterfolket i president Clintons omgivning har all anledning att se med oro därpå. Om vi känner Clinton rätt kommer han emellertid att fortsätta anpassa sig till de nya realiteterna och kanske sparka de mest outrerade rödskäggen i administrationen. Samtidigt får republikanerna se sig om efter en kandidat som kan utmana nuvarande vicepresidenten Al Gore, vilken med stor säkerhet kommer att bli demokraternas presidentkandidat år 2000.

Doles vicekandidat Jack Kemp, som kommer att vara 65 år gammal om fyra år, är en kvalificerad gissning. Kemp sägs dock ogilla att behöva samla in pengar till valkampanjer. Det är inte alls omöjligt att Grand Old Party till nästa val väljer att nominera en person som i dag är tämligen okänd för den stora allmänheten.

Tommy Hansson

Kalla krigets hjältar:

Fader Jerzy - martyr och folkledare

Av Tommy Hansson

Då skall man utlämna er till att plågas och dödas, och alla folk skall hata er för mitt namns skull... Men den som håller ut till slutet skall bli räddad. – Matt. 24:9, 13

Evangelisten förutsäger med dessa ord det martyrium som genom seklerna vederfarits otaliga i tro och handling ståndaktiga kristna kämpar. Inte minst gäller orden de miljontals troende och misshandlade offren för 1900-talets totalitära frälsningsläror, särskilt kommunismen. Förföljelsen mot kristna och andra religiöst troende fortsätter än i denna dag i länder såsom Kina, Vietnam och Laos.

I alldeles särskilt hög grad förebådar Matteus-evangeliets Kristus-ord det öde som drabbade fader Jerzy Popieluszko i närheten av den polska staden Bydgoszcz fredagen den 19 oktober 1984.

Polen blir lydrike

Jerzy Popieluszko föddes den 14 september 1947 i en bondfamilj i den lilla byn Okopy i landskapet Podlasien i östra Polen. Samma år hölls i Polen val i enlighet med Jalta-överenskommelsen, val som var ämnade att i demokratisk ordning avgöra det efterkrigstida Polens framtid. Det blev som bekant inte riktigt så. Valet kom i stället att hållas i en politisk mardrömsstämning späckad av mord, tvång och terror, allt för att de polska kommunisterna uppbackade av den sovjetiska Röda armén och Stalin skulle vinna valet och komma till makten.

Josef Stalin hade tidigt bestämt sig för att Polen skulle bli ett sovjetiskt lydrike och utnyttjade i efterkrigstidens segrarmaktsmöten västvärldens svaghet. Den demokratiska polska exilregeringen i London ville ryssarna minst av allt se vid makten. Förberedelserna till valet 1947 blev ett skolexempel på kommunistiskt mygel och våld. Inledningsvis stod Moskva in-

Pater Jerzy Popieluszko, här på omslaget till en biografisk bok, mördades av kommunisterna därför att han blev för populär...

för tre problem: att krossa det underjordiska motståndet, att upprätthålla enighet bland prokommunistiska krafter och att likvidera den legala bondeoppositionen under Mikolajczyks ledning.

Ett led i de sovjetiska strävandena var att splittra denna opposition. Det lyckades året före valet, då ett nytt bondeparti bildades samtidigt som Mikolajczyks inflytande minskade. Några månader före valet den 19 januari 1947 antog det polska nationalrådet en lag om val till den nya riksdagen, *sejmen*. Lagen berövade i korthet misshagliga personer deras rösträtt och lade rösträkningen i händerna på kommissioner i vilka alla politiska partier hade en representant vardera. I praktiken innebar

detta att de regeringsvänliga (prokommunistiska/kommunistiska) krafterna förfogade över fem röster mot en för Mikolajczyks sympatisörer. Dessutom hade mandatfördelningen tillrättalagts för att passa de sovjetiska kraven.

Påverkades av Kolbe

Allteftersom valdagen närmade sig ökade kommunisternas terror mot de oppositionella, och oppositionsledaren anklagades bland annat för att ha spritt ut rykten om ett tredje världskrig. Andra företrädare för oppositionen arresterades. Summan av det hela blev att Mikolajczyk endast fick tio procent av de avgivna rösterna samt 28 platser i *sejmen*. De många arresteringa-

rna förklarade kommunisterna efteråt med att de gripna skulle ha hjälpt förbjudna organisationer, innehaft vapen, samarbetat med tyskarna under kriget eller begått vanliga brott.

Efter ytterst milda protester från västmakterna kunde alltså kommunisterna ta över den definitiva regeringsmakten i Polen. En ateistisk regim hade upprättats i det romersk-katolska Polen, en omöjlig kombination som det omsider skulle visa sig.

Det var mot denna politiska bakgrund som Jerzy Popieluszko föddes. Han hade två bröder och två systrar, varav systemadzia dog före två års ålder. I likhet med de flesta familjer i trakten var Popieluszkos troende katoliker som tog sin tro på stort allvar. Jerzy kom tidigt att tjänstgöra som korgosse i församlingskyrkan i Suchowola, cirka fyra kilometer från hembyn.

Som barn var Jerzy enligt vittnen något av en ensling som ogillade att vistas i större sällskap. Han fick i skolan heta "filosofen" och kom så småningom fram till att han skulle bli präst. Men han valde inte att enrollera sig i prästseminariet i Bialystok nära hemmet, utan sökte sig i stället till Johannes döparens seminarium i Warszawa. Detta berodde enligt uppgift av modern på att det senare låg nära Niepokalanow (Den obefläckades hemvist), ett franciskanerkloster som grundats av fader Maximilian Kolbe; den helgonförklarade Kolbe är mest känd för att ha givit sitt liv för en annan fånge i det nazistiska döds lägret i Auschwitz.

Jerzy Popieluszko bestämde sig tidigt för att göra fader Maximilians credo till sitt eget: "För att bli andligen fria människor måste vi leva i sanningen." I likhet med Kolbe skulle Popieluszko i tidernas fullbordan bli martyr.

Försvarade ofödda barn

Jerzy Popieluszko började vid Warszawa-seminariet den 24 juni 1965 och prästvigdes den 28 maj 1972 av Polens primas (ärkebiskop) Stefan Wyszyński. Sin första tjänst fick fader Jerzy i Zabki församling utanför Warszawa. Han gjorde sig snabbt känd som en ödmjuk och idealistisk och samtidigt trovärdig präst, vilken städse sökte omsätta sin tro i praktisk handling till förmån för andra människor.

Jerzy Popieluszko led emellertid beständigt av dålig hälsa, varför han efter flera års krävande prästtjänster fick anställning i det något lindrigare kallet som präst i

universitetskyrkan Sankta Anna i den polska huvudstaden. Han satte här ordentlig fart på sin församling som till stor del av naturliga skäl bestod av studenter. Den unge prästen organiserade en rad aktiviteter som föreläsningar, diskussioner, retreat och sommarläger. Redan 1980 lämnade dock Popieluszko den församlingen till förmån för Sankt Stanislaw Kostka församling i en stadsdel i Warszawa. Det kan vidare nämnas att fader Jerzy vid den polske påvens, Johannes Paulus II, besök i hemlandet 1979 och 1983 fick det ansvarspåliggande uppdraget att organisera frivillig medicinsk personal.

Något som låg Jerzy Popieluszko särskilt varmt om hjärtat var att i enlighet med katolsk tradition och etik försvara de ofödda barnens rätt till liv. Grazyna Sikorska skriver i sin Popieluszko-biografi *Martyr för sanningen* (Libris förlag 1989) följande:

"Fader Jerzy påminde ständigt läkarna om läkarens: att rädda liv och att inte döda. Han betraktade abort som ett brott både mot den naturliga och för alla gällande lagen, och mot Guds femte bud: 'Du skall icke dräpa'. Det var han som övertygade många av dem att alla människolagar som bryter mot Guds lag i själva verket är olagliga."

Solidaritets präst

Fader Jerzys vacklande hälsa gjorde att han redan vid 32 års ålder hade tänkt "slå sig till ro" som sjukvårdspräst. Men Gud hade som vi vet andra planer. Sedan Popieluszko tillbringat några sommarveckor hos släktingar i USA 1980, kom han den 30 juli detta år tillbaka till ett Polen som snabbt kommit att präglas av den nybildade, antikommunistiska och kristna fackföreningsrörelsen *Solidarnosc* (Solidaritets). Därmed fick prästen ett nytt och, skulle det visa sig, slutgiltigt uppdrag.

I augusti 1980 hade den karismatiska fackföreningsledaren och elektrikern Lech Walesa vid Leninvarvet i Gdansk tvingat kommunistregimen till förhandlingar om Polens framtid. I själva verket backades Walesa upp av hela den kristna polska nationen i sin kamp för ökad frihet och bättre villkor för varvsarbetarna. Regeringen insåg då att den, om inte annat för syns skull, måste komma till förhandlingsbordet. Den 13 december 1981 gick dock kommunisterna till angrepp mot oppositionen och införde krigslagar, utan tvivel därtill livligt uppmuntrade av Moskva.

Jerzy Popieluszko blev redan från början Solidaritetsrörelsens speciella själsörjare. Det gick så till att en delegation om fem arbetare från stålverket i Warszawa – vars arbetarstyrka sympatistrejcade med varvsarbetarna i Gdansk – uppsökte kardinal Wyszyński's residens och bad att få tillgång till en präst som kunde fira söndagsmessa med dem. Wyszyński uppmanade sin kaplan att gå med stålarbetarna till församlingen Sankt Stanislaw Kostka i stadsdelen Zoliborz i huvudstaden, där man stötte ihop med fader Jerzy. Denne gick genast med på att fira mässa med stålarbetarna och var från den stunden vigd åt Solidaritets kamp för ett nytt, demokratiskt Polen.

När kommunistregimen under ledning av general Jaruzelski under krigslagarnas egid började ställa oppositionella inför rätta, besökte fader Jerzy som ende präst regelbundet rättegångarna. Oftast satt han tillsammans med de åtalades familjer längst fram i rättsalen som ett moraliskt stöd. Detta, i förening med att prästen även på annat sätt engagerade sig för de drabbade familjerna, väckte myndigheternas förtrytelse. Denna växte i takt med att fader Jerzy på kort tid blev Polens mest efter-sökte präst.

Stöd av påven

Med andligt stöd av påven vände sig Popieluszko också direkt till de polska myndigheterna med sin kritik och sina förslag till vad som borde göras i landet. Det har framhållits att fader Jerzy därvidlag liknade de gammeltestamentliga profeterna, vilka aldrig tvekade att nagelfara de gudlösa potentaterna när de ansåg att detta var av nöden. Den polske prästen sade bland annat:

"Alla dessa oförrätter som begås mot folket måste ställas till rätta och vi borde slå oss ner vid ett bord för att tillsammans hitta en utväg. Vårt gemensamma mål bör vara försoning – landets välfärd och respekt för människovärdet. Våra händer skall sträckas ut mot försoning i kärlekens anda, men också i rättvisans, för som den Helige fadern sade för fem år sedan, 'Kärlek kan inte finnas utan rättvisa. Kärleken växer fortare än rättvisan, men samtidigt får den sin bekräftelse i rättvisan'."

Sådana till synes harmlösa ord väckte kommunisternas synnerliga misshag, ty de visste att Popieluszko menade deras egen orättvisa.

Att mörda en präst

Polens ateistiska makthavare betraktade den kristna, katolska tron som vidskepelse och såg fader Jerzys populära "gudstjänster för Polen" som ren statsfientlighet. Makthavarna i säkerhetstjänstens skepnad instiftade allehanda provokationer och störningar mot Popieluszko och dennes verksamhet. Den 14 december 1982 slängde någon in en tegelsten försedd med en sprängkapsel i rummet bredvid prästens sovrum. Kapseln detonerade lyckligtvis inte, men fader Jerzy och hans medarbetare insåg nu att man var ute efter hans liv. I det läget beslöt Warszawas stälarbete att ordna med skydd åt "sin" präst.

I slutet av 1983 vidtog myndigheterna åtgärder för att på rättslig väg ställa Popieluszko till ansvar för verksamhet riktad mot den polska staten. Säkerhetspolisen lät till exempel "plantera" såväl vapen och ammunition som förbjuden politisk litteratur hemma hos fader Jerzy som "bevis" för hans "brottsliga" handlingar. Han ställdes inför rätta i december 1983 men släpptes efter ingripande av en hög representant för kyrkan.

Men myndigheterna lämnade inte den populära prästen någon ro utan kallade in honom till nya, tröttsamma förhör i början av 1984. Det stöd Popieluszko fick av påven och höga kyrkliga dignitärer behövdes sannerligen, ty han hade de facto blivit de polska kommunisternas fiende nummer 1.

Så kom den 19 oktober 1984. Jerzy Popieluszko hade blivit inbjuden att hålla en särskild mäsia för "det arbetande fol-

ket" av kyrkoherden i (betecknande nog) de Polska martyrbrodernas församling i staden Bydgoszcz i norra Polen. Vänner sökte förgäves övertala den förkyllde och febrige prästen att inte resa i den bil som kom att köras av vänner Waldemar Chrostowski. Efter mässan på kvällen väntade mördarna Piotrowski, Pekala och Chmielewski på honom i en bil utanför prästgården. (Samma personer hade tidigare utan framgång riktat mordanslag mot Popieluszko).

Mordet på fader Jerzy Popieluszko har skildrats många gånger i olika former, bland annat i den sevärda långfilmen "Att mörda en präst" (där Popieluszko kallas "fader Alex"). Här räcker det att säga att de tre mördarna stannade prästens bil utanför Bydgoszcz under förespeglning att de var poliser, band och hotade chauffören Chrostowski till livet samt slog fader Jerzy medvetlös och slängde brutalt in honom i bilens baklucka; han återfick dock medvetandet och lyckades för en kort stund komma loss och skrika på hjälp. Han utsattes då för ytterligare grov misshandel innan han medvetlös slängdes i Wloclawekdammen vid floden Wisla med stensäckar på benen som tyngder.

Det är okänt om fader Jerzy var död när han lämpades i dammen eller ännu levde. Chrostowski lyckades under alla omständigheter fly och kunde fästa omvärldens uppmärksamhet på våldsdådet.

Inte den ende...

Jerzy Popieluszkos kropp återfanns den 30 oktober 1984. Hans död väckte bestörtning

och avsky i Polen och utlandet, och hans grav kom senare att smyckas med ett hav av blommor och bli en vallfartsort främst för troende katoliker som i martyrprästen med all rätt såg en representant för den kämpande frihetens sak mot totalitärt övervåld och ateism. Med sin febrila och uppoffrande aktivitet och sin martyrdöd var Jerzy Popieluszko en av de kämpar, som jämnade vägen för ett nytt Polen. Den frälsning som evangelisten Matteus ingressvis berör förunnades inte fader Jerzy själv, men väl hans fosterland.

Av mördarna dömdes Piotrowski till tjugofem års fängelse, medan Pekala och Chmielewski fick femton respektive fjorton år av provinsdomstolen i Torun. Mördarnas överordnade, överste Adam Pietruszka som var biträdande chef för inrikesministeriets kyrkoavdelning, dömdes också till tjugofem års fängelse.

När domen meddelades berättades följande skämt i Polen: "Fråga: Varför fick Piotrowski tjugofem år? Svar: Ett år för att han dödade fader Jerzy och tjugofyra för att han inte gjorde det snyggt."

Fader Jerzy var inte den ende av kyrkans män som mördades av kommunisterna. Samma öde drabbade exempelvis hjälpbiskopen i Gdansk, Kazimierz Kluz (1982), fader Honoriusz Kowalczyk i Poznan (1983), Piotr Bartoszcze (1984), Stanislaw Chac — och ett stort antal andra.

Dessa expedierades emellertid, till skillnad från Jerzy Popieluszko, på ett ur kommunisternas synvinkel snyggt och prydligt sätt utåt att brott direkt kunde bevisas...

Baltutlämningen, forts. från sidan 10
topografierna.

En stor del av polisen tänkte och kände på samma sätt som hela det svenska folket, men utförde ändå detta smutsiga arbete. De svenska soldaterna hade protesterat, men det gjorde inte den svenska polisen.

I bussen satt en polis bredvid var och en av oss. Vi fördes till hamnen i Trelleborg. Den del av hamnen där ångaren Beloostrov var förtöjd var avspärrad med plankor och taggtråd. En stridsvagn med kulspruta lär ha stått i stridsberedskap. Ingen obehörig fick komma i närheten.

Soldaten Herberts Sulmanis förlorade förståndet, fick kramper och blev så styv att flera poliser inte lyckades lossa hans leder. Han lämnades kvar i Sverige.

Fänrik Péteris Vabulis transporterades i

en annan buss. Vid tiden för kapitulationen låg han sårad på ett sjukhus i Liepaja tillsammans med en tysk flygare. De lyckades i dessa kaotiska sista dagar få tag på ett tremotorigt transportflygplan, en Ju 52 som de flög i väg med tillsammans med flera andra soldater. Över Östersjön sköts de ner av ryska flygplan, men svenska fiskare räddade dem.

Péteris hade lyckats gömma en kniv och befriade händerna genom att resa sig upp från sin plats i bussen. Mycket snabbt skar han av halspulsådern på vänster sida. Det forsande blodet gick inte att stoppa omedelbart. Han dog på väg till Trelleborgs sjukhus.

Historien kommer aldrig att kunna tvätta bort vårt blod från Trelleborgs kullerstenar likaså kommer svenskarnas tårar aldrig att

torka. Detta blod och dessa tårar förenar oss mer än alla vackra tal och avtal.

Nervspänningen var fruktansvärd. När jag fick syn på fartyget var sista ögonblicket inne. I rockfickan hade jag en glaskärva, men jag kunde inte komma åt den för polisen bredvid mig höll i min högra hand. Med den vänstra slog jag snabbt sönder fönsterrutan i bussen och skar mig i handleden. Omedelbart greps jag av tre poliser som släpade ut mig och förband mig lite vårdslöst. Några svenskar, läkare eller myndighetspersoner, tittade på såret och förmodligen konstaterade de att det inte var livshotande så de beslöt sig för att lämna ut mig. De lade mig på en bår där de höll fast mig medan de bar mig upp för landgången.

Ett Sverige ur tiden

–Ha, ha – om vi har så stor statsskuld får dom väl komma hit och ta Kungliga slottet då, sa biträdet.

–Nej, sa jag – det är våra framtida pensioner som politikerna har lämnat som säkerhet för våra lån, det är pensionerna som minskar. Det blev alldeles tyst i kaffrummet. Det förströdda intresset man tidigare hade ägnat min berättelse om att vi skattebetalare hade en skuld på 1 500 000 miljoner kronor eller ungefär 350 000 per arbetande svensk, hade plötsligt blivit en realitet. Samtidigt har vi en arbetslöshet på 10-20 procent, beroende på hur man räknar. Vi började fråga varandra hur något sådant kunnat hända i "vårt Sverige".

Mot bakgrund av de stora framgångar som Sverige haft från sekelskiftet fram till mitten av 70-talet greps politikerna och även många andra av övermod. Vi skulle då vara ett samvete i världen, ett föredöme på alla områden. Se på Sverige och lär. Visst gick det fortfarande bra. Full sysselsättning, hög levnadsstandard, fred med mera. Vad vi glömde var att viktiga orsaker till våra framgångar var att vi hade sluppit två världskrig, kunnat behålla en fungerande industri när andras låg i aska och därmed fått stora beställningar utan konkurrens. Vi kunde importera duktiga utländska arbetare för att hjälpa till att producera. Allt medan lagar och regler främjade arbete, social stabilitet och skotsamhet. De arbetslösa dolde man genom anställning i den offentliga sektorn som växte snabbt.

Frågan som måste lösas

Den politiska kampen mellan blocken hårdnade under resten av 70- och 80-talen. Socialisterna såg sina möjligheter att behålla makten i att lova bidrag till olika grupper och lagar som gav makt till fackföreningar, hyresgäströrelser med flera. Som tack förutsattes dessa rösta socialistiskt. Den taktiken har haft stor framgång när det gäller att få makten i Sverige, men dess nackdelar med skenande offentliga utgifter och en växande arbetslöshet räknade man inte med. Sverige har fallit från tredje plats bland länderna i välbästandet till dagens sjuttonde. Nu på 90-talet måste något göras.

Kärnfrågan som vi måste lösa är arbets-

lösheten, det är alla överens om. Men hur är man inte överens om. Låt oss se problemet ur en litet annan synvinkel. *Vi har inte för många arbetslösa i Sverige utan för få företagare. Hur skall vi då få fler företagare som vill anställa folk?* Jo, genom att göra arbetskraften mer attraktiv för företagen. Svårare borde det inte vara. Arbetskraften måste kunna konkurrera både med utlandet, robotar och andra maskiner. Två områden måste man då förändra, nämligen dels kostnaden för att anställa arbetslösa, dels arbetsvillkoren. Så fort man talar om kostnaden för arbetskraften tror vi att det rör sig bara om lönesänkningar. Så är det inte. Här finns många möjligheter. För arbetsgivaren är totalkostnaden den viktiga. Har han råd att anställa? Skall han i stället satsa på en dyrbar men bra maskin?

Gästskribenten

Eller låta bli att expandera?

Löneskatten (arbetsgivaravgiften), lönen, moms, olika lönetillägg, trakamenten med mera, allt innebär kostnader som arbetsgivaren måste betala och som sammantaget gör löntagaren mindre attraktiv att anställa. Det är alltså inte lönen i handen som är avgörande.

Nytt läge

Dagens arbetsmarknadsregler härrör från 70-talets lagstiftning. Då, när allting fortfarande gick som smort för företagen, stiftade politikerna lagar som gav facket makt att bland annat avgöra vem som företagen skulle få permittera och hur återanställning skulle ske. Företagaren, som har det ekonomiska ansvaret, blev plötsligt fråntagen sina viktigaste rättigheter. De fria företagen, småföretagen, minskade kraftigt i Sverige – desamma som skulle betala skatterna till de växande statsutgifterna. Man vågade inte starta företag, och de som ändå drev företag blev mycket noga med att inte anställa fler än absolut nödvändigt.

Nu är vi i ett nytt läge som kräver sådana villkor på arbetsrättens område att arbetsgivarna blir mer attraktiva för arbetsgivarna. Regeringen är införstådd med att en ändring måste ske, men vill inte hålla i skiftet. LO, men även TCO och SACO är

–Av Sten Dybeck–

inte bara fackföreningar utan också politiska maktfaktorer som man inte vill stöta sig med. Strategin blev därför att be arbetsmarknadens parter att göra upp om de förändringar som behövdes, och därmed skulle regeringen inte behöva ingripa.

Idén var naturligtvis dödfödd från början. Här hade socialdemokraterna genom lagstiftning skapat världens starkaste fack och i utbyte fått stöd i sina valrörelser, och nu när man ser att Sverige håller på att gå i konkurs ber man fackföreningarna att förhandla bort en del av sina privilegier för att få arbetsmarknaden att fungera. Den gubben gick inte. Facken, som lever gott på nuvarande lagstiftning, genomskådade finten och sa nej. Naturligtvis är det regering och riksdag som har det övergripande ansvaret för att Sverige fungerar. Har de nu stiftat lagar som blivit otidsenliga, så skall de också ta sitt ansvar och ändra dessa lagar. Svårare är det inte, eller i detta fall skall kanske sägas: så svårt är det.

En heltidsarbetskraft!

Låt oss ett tag lyfta blicken mot framtiden och fundera över hur vi vill att Sverige skall se ut om 100 år. Hur skall våra barn och barnbarn leva?

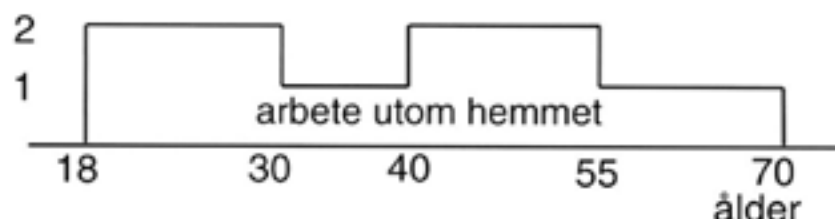
Efter industrialismens genombrott och fram till mitten av 1970-talet kan man säga att regeln var att i familjen utnyttjades en heltidsarbetskraft för arbete mot betalning, till exempel i fabrik, på kontor, i affär, och en heltidsarbetskraft (minst) användes till socialt arbete inom eller runt familjen. Som jag tidigare visade ökade under den perioden välbästandet snabbt, vi hade låg arbetslöshet och små sociala problem – Sverige liknades vid ett Europas Japan. Sedan dess har produktiviteten fortsatt att öka. En anställd producerar i dag betydligt mer per timme jämfört med på 70-talet. En bil tog då 14 mandagar att producera, i dag en; en mobiltelefon tog för tio år sedan en dag att producera, i dag en timme och så vidare. Samtidigt arbetar familjen i dag oftast två heltider utanför familjen. Därmed blir det ingen heltid inom familjen eller för det sociala livet.

Full sysselsättning – och därmed menas att alla arbetsföra skall ha heltidsarbete utom familjen – tror jag, med ökande produktivitet, varken är nödvändigt eller önskt.

värt. Samtidigt kan vi konstatera, att arbetsmarknaden i dag utvecklats mot en allt större tjänstesektor som i framtiden kommer att behöva ännu mer flexibla lösningar. Lösningar som ger kortare eller längre arbetstid än i dag, andra arbetstider och så vidare. Mitt förslag är därför, att vi återgår till att arbetsuttaget från familjen är en heltidsarbetskraft men delar den på två halvtider.

Byt ut normen åtta timmars arbetsdag mot fyra timmars arbetsdag. Men samma person skulle kunna ha en, två eller kanske i vissa fall tre halvtider. Under livets gång har olika individer olika behov eller önskemål om arbete utom hemmet, till exempel skulle en yrkesarbetsbelastning för den ena av makarna i en barnfamilj kunna se ut så här, räknat i fyra timmars arbetstid:

arbetstid

Naturligtvis kommer en mängd praktiska problem in i bilden, och modellen går inte att tillämpa i varje enskilt fall. Inom

familjen kommer önskemålen också från barn, man och kvinna att vara olika. I en modell som ovan kommer individerna också att välja olika grad av avlönat förvärvsarbete och hemarbete. Då är det viktigt att pensionsförmåner med mera delas lika mellan makarna – även efter en eventuell skilsmässa.

Många frågar sig säkert: går det att leva på mindre än två löner? Det gick bra under Sveriges "japantid" och det borde gå ännu bättre i framtiden, tack vare vår högre produktivitet. Men systemet förutsätter minskningar av skattetrycket. Och detta blir fullt möjligt eftersom stora delar av de offentliga verksamheterna i det föreslagna systemet skulle kunna läggas ner. Familjerna skulle helt enkelt kunna klara sig bättre själva. Med mera tid för varandra

och barnen skulle det dagliga livet fungera bättre och antalet skilsmässor minska. Bara det skulle vara en stor vinst i det nya

systemet. Ett mänskligare samhälle för föräldrar, barn och gamla. Hur kommer vi då dit?

Ja, först gäller det att bestämma sig för att på lång sikt skall vuxna människor inte behöva arbeta livet ur sig med åtta timmars arbetsdag, långa resor, barnhämtning, tillsyn av äldre med mera. Sedan börjar man med att dela in arbetstiden där det går, i två fyrtimmarspass i stället för ett åttatimmarspass.

Därefter ändras skattereglerna så att det lönar sig för barnfamiljer att gå in i systemet. Vidare måste pensionsförmåner med mera ändras så att bägge makarna får samma utbyte vare sig de är hemarbetande eller ej. Möjligheten till en förändring är främst beroende av vår vilja hur vi vill leva.

"Tillbaka till naturen" var ett ordspråk som myntades av den franske filosofen J.J. Rousseau. Jag skulle vilja ropa detsamma. Det kan inte vara vettigt att vi bara springer fortare och fortare i ekkorrhjulet. Vi måste göra klart för oss, att målet borde vara att vi alla skall bli lyckligare. Betänk också: Människan är ingen arbetsmaskin.

Överingenjör Sten Dybeck är bosatt i Djursholm. Han har varit verksam som vice ordförande i Ny demokrati.

Ny Amnesty-rapport avslöjar:

Fruktansvärda övergrepp i röda Kina

Chen Longdes fängslades första gången 1989. Den 28 augusti i år rapporterar AP att han torterats med bland annat elektriska stavar som används till att fösa boskap med. Sedan uppgavs han ha försökt begå självmord genom att hoppa ut genom ett fönster. En 20-årig tibetansk nanna misshandlades till döds av poliser under avtjänandet av ett femårigt fängelsestraff för att sjungit tibetanska sånger. Tidningarna har under sommaren och hösten varit fulla av skrämmande notiser om förföljelser och övergrepp i det en gång av vänstern så glorifierade Kommunistkina. Nyligen kom Amnesty ut med en rapport om tillståndet i landet.

Amnesty International känner till cirka 3 000 samvetsfångar i Kina, men hävdar att det sannolikt bara är en liten bråkdel av det verkliga antalet. Många av dessa är

fängslade utan någon rättegång; i en del fall är deras anhöriga inte ens underrättade om var de befinner sig eller vad de är anklagade för. De som trots allt får en rättegång kan inte räkna med en rättvis sådan. Gao Yu, journalist som skrivit regimkritiska artiklar för två Hongkong-tidningar, fick sin dom (sex års fängelse) utan att hennes advokater informerats om att rättegången börjat...

Yan Zhengxue blev anklagad för cykelstöld och torterades av tre poliser i Haidian polisdistrikt. När han sedan ställde dem inför rätta förvägrades han själv och läkaren som undersökt honom att vittna. Poliserna frikändes, medan Yan skickades till två års straffarbete utan rättegång eller formella anklagelser.

Förföljelser och övergrepp

Det finns många orsaker att fängslas i Kina. Det kan räcka med att man kommer

i gräl med poliser eller myndighetspersoner för att man ska häktas och ibland torteras. Amnesty ger några sådana exempel. Mot regimkritiker använder man främst kriminallagens passus om "kontrarevolutionära brott", det vill säga handlingar "med målet att ta den politiska makten från proletariatets diktatur och det socialistiska systemet".

I "lagen om statens säkerhet" förbjuds alla kontakter med grupper som är fiendliga till "Folkrepubliken Kinas regering och det socialistiska systemet i form av proletariatets diktatur". När det så tydligt slås fast i lagen att opposition är förbjudet är det närmast patetiskt att Kina officiellt hävdar att de inte har några politiska fångar. Andra dissidenter döms för "huliganism", "ryktesspridning" eller "störande av allmän ordning". Många fängslas dock som sagt utan att dömas.

Speciellt i samband med årsdagen av

massakern på den Himmelska fridens torg varje år grips många dissidenter, då myndigheterna är rädda för nya uppror eller minnesstunder. Den 4 juni 1992 greps till exempel Hu Shigen för att ha startat ett "liberaldemokratiskt parti" och för att ha "försökt distribuera kontrarevolutionär propaganda". Många andra dissidenter sitter också fängslade, t.ex. Wei Jingsheng som skrev i *Contra* nr 1 och 2 1996. Ren Wanding som är dömd till sju års fängelse för kontrarevolutionär propaganda och en grupp intellektuella i Peking vars brott var att de skrivit brev till myndigheterna om krav på större respekt för mänskliga rättigheter och avskaffande av påföljdsformen "omskolning genom arbete". Ibland tycks straffsatserna sakna alla proportioner. Sun Xiongying avtjänar just nu ett 18-årigt fängelsestraff för att ha förstört en staty av Mao, samt för att ha satt upp affischer som protesterar mot 4-juni massakern. Amnesty nämner även många andra i sin 45-sidiga rapport.

Andra utsatta grupper är etniska och religiösa minoriteter. I Tibet har tusentals nationalistiska blivit fängslade och i många fall torterade. Det kan räcka med att visa upp den tibetanska flaggan eller att i en privat konversation uttrycka sympatier för tibetansk självständighet. Lobsang Tsondu, en tibetansk buddhistmunk och teolog, fängslades 1990. Han var då ca 80 år. Han dömdes till sex års fängelse för "separatistaktiviteter" och rapporteras ha blivit svårt

slagen och misshandlad av fängsvaktare. Vid ett tillfälle hölls han i fullständig isolering i fem månader. I maj 1992 arresterades flera nunnor för att ha deltagit i en självständighetsdemonstration.

Andra kommer inte så lindrigt undan utan möter döden genom avrättning. Vandalisering av buddhistiska kloster och religiösa/nationella föremål i syfte att krossa den tibetanska kulturen förekommer också frekvent. (Kinas politik i området fick för övrigt oväntat stöd i våras, då Sveriges utrikesminister Lena Hjelm-Wallén hävdade att "Sverige inte ifrågasätter Kinas anspråk på Tibet"). Somliga vägrar dock ge upp. Jigme Sangpo, som skulle ha blivit frigiven år 2006, fick 1988 ett femårigt tillägg på straffet för att bakom murarna ha skrikit slagord om ett självständigt Tibet. Även andra etniska och religiösa grupper förtrycks, till exempel muslimer i Xinjiang och kristna. Enligt Slaviska missionen har Kina i dag fler kristna samvetsfångar än något annat land. Amnesty berättar i sin rapport om medlemmar i en grupp katoliker som blev arresterade och misshandlade i häktet innan de släpptes. Deras brott? De hade firat påskdagen.

Familjeplanering

Av alla Kinas vidriga lagar är det kanske trots allt födelsekontrollagarna de värsta. Par i städerna får bara ha ett barn "om det inte blir missbildat", medan par på landet kan få ha två men bara om det första blev

en flicka. Ifall någon överskrider kvoten blir det så höga böter att många känner sig tvingade till abort. De som vägrar kan utsättas för en grym förföljelse. Tjänstemän besöker dem på natten och ger dem ingen lugn stund förrän de låtit sig övertalas till en abort. Före detta familjeplaneringstjänstemän som nu är i exil har berättat om hur de som i alla fall vägrade kunde hållas inlåsta i upp till två månader. Efter aborten genomgår alla rutinmässig sterilisering.

Ett fall som belyser hur det kan gå till är som följer. En kvinna i Guangdong som redan hade ett barn blev gravid. För att dölja detta gömde hon sig hos släktingar i en annan by. Efter en tid kom lokal militär och familjeplaneringstjänstemän mitt i natten och sökte genom alla hus i byn. Samtliga gravida kvinnor man hittade kördes till sjukhus och genomgick tvångsabort. Kvinnan som hade gömt sig hade nu gått så långt i graviditeten så hon födde barnet på vägen till sjukhuset. Det blev dock dödat med en giftinjektion av en läkare.

Tortyr

Ingen trodde väl att livet i kinesiska häkten och fängelser var speciellt trevligt, men Amnesty:s rapport visar hur tortyr och misshandel används för att dra fram bekännelser och för att straffa i mycket stor omfattning. "Jag är inte längre rädd. Jag har redan dött en gång i fängelse. Har du en gång varit där så är du aldrig riktigt rädd igen". Den som sa detta var den ovan nämnde Ren Wanding strax innan han fängslades den senaste gången. Enligt en avhoppad före detta polischef från Shanghai fanns det hundratals med "okända" tortyrfall i alla de städer som var officiellt undersökta. En av de vanligaste metoderna är elektriska stavar och batonger som man ger offret chocker med. Ibland hänger man även upp fångarna, håller kokande vatten över dem, slår dem med olika redskap och/eller bränner dem med cigaretter. Varken mycket gamla människor eller barn är förskonade.

Fyra flickor, alla under 16, blev torterade för "promiskuöst leverne". De blev inte frisläppta förrän deras familjer betalade 5.000 Yuan (cirka 3.800kr) i böter. I Tibet blev en trettonårig pojke slagen och sparkad av ockupationsmaktens soldater för att ha sjungit tibetansk-nationalistiska sånger. Många fler exempel på övergrepp finns att läsa i den skrämmande

En scen från Himmelska fridens torg den 4 juni 1989...

Amnestyrapporten.

Om det hårda livet i straffarbetslägren vet vi något tack vare ett brev som demokratiaktivisten Chen Pokong lyckades smugga ut från Guangzhous första läger för omskolning genom arbete i Hua-distriktet. Där berättar han om hur fångarna regelbundet misshandlas och hur de tvingas jobba 14 timmar om dagen. Chen skriver: "De som jobbar saktare blir slagna tills de antingen blir helt blodiga, kollapsar eller blir medvetslösa".

Flata västledare

Den kinesiska ledningen är naturligtvis mån om goda band med västvärlden, om inte annat för ekonomins och handelns skull. Därför behandlas ibland dissidenter som är internationellt kända något bättre än de övriga. Man har också genomfört en del förordningar om begränsning av tortyr samt upprättat ett forskningscentrum om mänskliga rättigheter. Men som Amnesty skriver: "Tortyr förekommer inte bara som ett händelsevist lagbrott, vilket de kinesiska myndigheterna hävdar, utan som ett resultat av institutionaliserad praxis och officiell policy". Dessutom kvarstår faktum: Att yttra sig positivt om införandet av

mänskliga rättigheter och demokrati i Kina eller om något annat som inte faller den åldrande ledarkliken i Peking på läppen är förenat med livsfara. Tyvärr verkar insikten om den kinesiska regimens sanna karaktär saknas i väst.

Göran Persson försvarade sin uppmärksammade Kina-resa i riksdagens partiledardebatt den 9 oktober bland annat med att han vill se hur ledarna där "vill bygga en bättre tillvaro för sina invånare". I ett redan beryktat uttalande talade han sig sedan under själva resan varm för Kinas "politiska stabilitet". Samtliga europeiska länder är måna om att ha goda band med Kina eftersom de vill ha del av deras växande marknad. Det är dock mycket allvarligt om det leder till att de blundar för grova övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. Vissa uppgifter i dagspressen tyder på att nymaoisterna med Pekings borgmästare i spetsen håller på att vinna kampen om vem som ska ta över när Deng Xiaoping dör. Är det så går naturligtvis Kina en än mörkare framtid till mötes.

Slutligen kan nämnas att Maos politik granskas i en nyutkommen bok, *Hungry Ghosts* av Jasper Becker, tidigare Kina-korrespondent för BBC, *The Guardian* och

The Economist. Den behandlas i en understreckare i *Svenska Dgbladet* den 10 juli i år. I boken framkommer hur den hungersnöd i Kina, som 1959-61 enligt Becker kostade 30 miljoner människor livet, helt och hållet var konsekvenser av beslut fattade av Mao själv. Lennart Berntsson skriver i den mycket läsvärda understreckaren: "Det är slutligen en bok som – om dess teser är hållbara – ställer stora delar av den västliga kinalitteraturen, och i synnerhet då alla rosenröda reseskildringar från kinesiska byar, i en milt uttryckt tvivelaktig dager; en bok som framtvingar frågan om inte den kinabild som länge var förhärskande i Sverige på viktiga punkter hade släktskap med den syn på Holocaust som historierevisionisterna med Faurisson i spetsen förläktar".

Den 20 och 21 oktober publicerades i *Dagens Nyheter* vittnesuppgifter om kanibalism under kulturrevolutionen. Ingenting kan dock längre förvåna vad gäller kommunismen och dess fasor. Det enda som förvånar är att så många kunde sympatisera med eländet och att de inte får stå till svars för det idag.

Frågetecknen efter dom i Sydkorea

I slutet av augusti dömdes de förra sydkoreanska presidenterna Chun Doo Hwan och Roh Tae-woo till döden respektive 22,5 års fängelse. Chun dömdes för myteri och förräderi och Roh för medhjälp till detta. Domarna väcker intressanta frågor om rättsväsendet i Sydkorea.

Huvudfrågan vid rättegången var upploppen i Kwangju i maj 1980 och de metoder som användes för att komma till rätta med dessa. Enligt officiella uppgifter dödades 200 personer under operationerna mot militanta upprorsmakare i Kwangju, medan andra källor anser att det verkliga antalet var mer än 500. Upproret i Kwangju skedde i en för landet mycket känslig tid – president Park Chung Hee hade mördats hösten 1979 och efterträts av Choi Kyu-hah, och många fruktade att Nordkorea och dess sym-

patisörer i syd skulle utnyttja tillfället för att nå inflytande.

Alldeles uppenbart är att flygvapen-generalen Chun Doo Hwan utnyttjade den uppkomna situationen för egna syften. Det kan dock samtidigt förutsättas att Chun gjorde vad han vid tillfället ansågs vara

bäst för landet. I december 1979 lät Chun arrestera undantagstillståndets befälhavare, Chung Sung-hwa, och anklagade denne för medverkan i mordet på Park Chung Hee i oktober. Därmed hade Chun de facto tillskansat sig makten i landet.

Nödvändig kupp

1980 valdes Chun Doo Hwan officiellt till Sydkoreas president och behöll makten till 1988, då han efterträddes av före generalen och vännen Roh Tae-woo vilken innan han själv blev president ledde de sydkoreanska förberedelserna för de olympiska spelen i Seoul 1988. Roh har en mjukare profil än Chun och har allmänt ansetts vara en tämligen svag president i inrikespolitiskt hänseende. Han har dock fått ampla lovord för sin skickliga utrikespolitik – Roh gick i bränslen för ett närmande till länderna i Östblocket redan innan sovjetväldet avvecklades.

Det bör dessutom nämnas – något som till stor del har glömts bort

De dömda expresidenterna Roh (t v) och Chun på ett koreanskt tidningsomslag.

i samband med rättegången mot de forna presidenterna – att Chun och Roh 1988 banade väg för det första fredliga makt-skiftet i Republiken Koreas historia, då Roh i demokratisk tävlan besegrade sina medtävlare Kim Young-sam och Kim Dae-jung i det sydkoreanska presidentvalet. Dessförinnan hade han övertalat Chun att bereda vägen för en demokratisk utveckling i landet. Chun blev faktiskt nominerad till Nobels fredspris 1988 för sina insatser i den sydkoreanska försoningens tjänst.

Åtalet för förräderi kan härledas ur Chuns utökande av undantagstillståndet och insättandet av fallskärmsjägare för att slå ned vad som numera kallas för "de pro-demokratiska protesterna" i Kwangju 18-27 maj 1980. Chun och Roh hävdade under rättegången hela tiden att det kupplika maktövertagandet var nödvändigt för att förhindra oroligheter och kaos efter mordet på president Park.

De båda expresidenterna dömdes dess-

utom för massiv korruption – de anklagades för att från det sydkoreanska näringslivet ha tagit emot summor motsvarande miljardbelopp i svenskt penningvärde. De dömdes att till den koreanska staten betala tillbaka motsvarande summor.

Retroaktiva lagar

Det tas allmänt för givet att dödsdomen mot expresident Chun inte kommer att verkställas, även fast Chun själv efter domen vägrade att begära nåd. Rättegången och domarna mot Chun och Roh samt ett antal andra höga militärer och näringslivsrepresentanter anses i Sydkorea innebära en uppgörelse med landets militaristiska förflutna och ett initiativ i syfte att etablera ett lagenligt styre. Det har ansetts att Chun och Roh tillsammans försenat den demokratiska processen i landet med mer än ett decennium.

Processen och domarna lämnar dock en

rad spörsmål obesvarade. Ett gäller den nuvarande sydkoreanske presidenten Kim Young-sams roll i det hela. Sedan ett par år tillbaka plågad av oförmånliga opinions-siffror ligger det ju nära till hands att tro att Kim bestämde sig för att ge klartecken till åtalet i syfte att bli mer populär. Det har heller inte klart utretts vem som egentligen beordrade trupperna i Kwangju att öppna eld mot civila demonstranter, ej heller huruvida Chuns grupp tvingade Choi Kyuhah att avgå från presidentämbetet.

En av de mest centrala tveksamheterna i samband med rättegången och domarna mot de båda expresidenterna är det faktum att nationalförsamlingen i Seoul den 19 december antog en retroaktivt verkande lag som möjliggjorde åtalerna. Som jämförelse kan nämnas att retroaktiva lagar är förbjudna i svensk lag enligt Regeringsformens andra kapitel. Sydkoreas rättsväsende har uppenbarligen inte hunnit lika långt.

Tommy Hansson

BREV TILL CONTRA

Libanon – Mellanösterns glömda tragedi

Höstens norska debatt i Mellanöstern-frågan har haft en gemensam nämnare. Den totala avsaknaden av intresse för regionens glömda land, Libanon. Landet som världen lät Syrien ockupera. Ännu finns inga tecken på att Syrien har för avsikt att dra sig tillbaka efter över 20 års ockupation. Tvärtom, greppet om Libanon stramas åt och den syrisk kontrollen blir bara starkare för varje år som går. De trehundra-tusen syrisk gästarbetarna gör naturligtvis också sitt för att befästa den syrisk dominansen.

I augusti och september hölls parlamentsval, något som i stort sett gått skandinaviska media förbi. Internationella media, till exempel CNN, berättade i alla fall om syrisk inblandning i valet, till och med när det gällde upprättandet av röstsedlar. Valet skulle kunna liknas vid hur det skulle ha varit med ett val i Norge i april 1945, när de tyska trupperna fortfarande hade full kontroll.

Aftenposten i Oslo berättade den 2 september om beskyllningar om valfusk, som

skulle ha genomförts av den syriskutsedda regeringen. I *Vårt Land* kan man läsa om en kristen oppositionspolitiker som blev invald i Beirut. Boutros Harb uppges ha varit välkänd för sin skarpa kritik av Syriens närvaro i Libanon. Valdeltagandet var efter västerländska förhållanden extremt lågt, bara 30 procent. Regimen i Beirut har alltså ingen demokratisk legitimitet och måste behandlas därefter.

Den 22 november firades Libanons nationaldag, säkert firades den också av många libaneser i exil, som inte vill åka tillbaka innan Syrien dragit sig ur landet. Vi måste gripa alla möjligheter att föra fram Libanon-frågan i olika internationella organ. Målet måste vara ett fritt och oavhängigt Libanon, fritt från utländska ockupanter, vilket inkluderar syrierna.

Nils Tore Gjerde

Vill Du ha 170 000 om året?

Det är vad staten, det vill säga Du och jag, betalar årligen till 250 konstnärer. Tyvärr är det inte någon engångssumma. Tvärtom! Konstnärerna får 170 000 kronor varje år, tills den dag de hamnar i graven.

Kulturdepartementet kallar det livslön. Ja, fint ska det vara och antalet konstnärer ökar för varje år. Beloppet är indexreglerat.

Tyvärr Svensson, så gäller inte det här Dig. Du är bara en vanlig enkel kne gare! Men till Din tröst ska Du veta att 99 procent av rövorna – förlåt konstutövarna – står på proletariats sida. De känner stor solidaritet och gemenskap med Dig och Dina kamrater. Det är våra politiker som särbehandlar dessa herrar och damer, vår tids adel.

Konst är ju så fint. Berikande! Utvecklande! Eller hur?

Bo Johansson

BOK-NYTT

Existentiella skratt

O, skaldebroder François Villon!
Änjo skänker du mig denna stämning
som gör mig hågad för ballad
och sång.

Så inleds stycket "Hommage à François Villon" i volymen *Existentiella skratt* av Björn Sjövall, författare och akademiker från Uppsala. Villon som levde på 1400-talet var ett slags fransk motsvarighet till vår egen

Lasse Lucidor, det vill säga sput, slagskämpe och skald. Sjövall utgår från Villons underhållande balladdiktning när han i ett antal eleganta och välskrivna stycken i satirisk stil uppmärksammar både nutida och historiska företeelser. Ett exempel från "Balladen om Matthias Rust":

Vill du höra vår tids ballad?
Den handlar om livet i Väst,
om en yngling som gav sig åstad
för att visa att han är bäst
i att landa med flygplan i stad-
vilken stad får du veta härnäst!

Ja, det var Matthias från Väst
som vill visa att han är bäst!

Men att landa i Moskva stad
och komma som objuden gäst
gör ingen av värdfolket glad-
för ryssarna är det ett test
och inte en ungdomsbravad,
och för ynglingen blir det arrest

Vad vi lär av en yngling är
klart:
att i östvärlden ingenting sker
som är påhittigt, skämtsamt och
smart
och att därför man inte ler
när en yngling plötsligt med
fart
mitt på Röda Torget slår ner.

Matthias Rust var som bekant den unge västtysken som våren 1987 landade sitt flygplan mitt i Moskva och som tack för den bravaden fick sitta ett par månader i sovjetiskt fängelse. Väl hemma i förbundsrepubliken fräntogs han sitt flygcertifikat.

Eljest skriver Sjövall om allt mellan den svenske visionären Emanuel Swedenborg och ett besök på porrklubben "Chat Noir", i samtliga fall mycket spirituellt och njutbart.

Läs *Existentiella skratt!*

Tommy Hansson

Björn Sjövall: *Existentiella skratt*. LOGOS, Värtavägen 72, VII, 11538. Stockholm ISBN 91-970385-6-3.

Singapore : Föredöme eller skräck- exempel?

Stadsstaten Singapore brukar jämte Hongkong, Sydkorea och Taiwan räknas till Ostasiens ekonomiskt framgångsrika "fyra tigrar". Framgångsrecep-

tet har bestått dels i en fri ekonomisk politik som uppmuntrat utländska investeringar, dels i ett auktoritärt samhällsskick som ställt stora krav på politisk följsamhet och personlig disciplin. Centralgestalten heter Lee Kuan Yew, som sedan 1990 inte längre är premiärminister i denna lilla stat vilken inte är större än Londons centrala delar, men som i egenskap av "seniorminister" alltså sätter sin prägel på Singapore. Den nuvarande premiärministern heter Goh Chok Tong.

Fil dr Kurt Wickman har varit gästprofessor under ett och ett halvt år vid National University of Singapore och gav nyligen ut sina intryck från denna tid med boken *Singapore: Föredöme eller skräckexempel?* (224 sidor). Boken speglar på ett personligt sätt de många paradoxer som tillsammans konstituerar denna märkliga statsbildning.

Wickman tillhör våra främsta "utbudsekonomer" och anlände till Singapore i november 1992 tillsammans med sin dotter Maja för att undervisa i europeisk ekonomi vid universitetet (NUS) vid en nyinrättad avdelning för europeiska studier. Författaren har valt att ägna första delen av boken åt "en personlig mosaik" av sina erfarenheter. Detta har varit ett lyckat drag - jag misstänker att om boken fått formen av ekonomisk avhandling med siffror och fakta staplade ovanpå varandra så hade slutresultatet inte alls blivit lika bra som det nu är.

Den som tror att Wickmans bok är en okritisk framgångsstudie tar fel. Den personliga första delen omfattar en mängd självupplevda exempel på hur det kan gå till i den nyckfulla halvdiiktatur som Singapore måste sägas vara. Formellt är staten i fråga en demokrati, som dessutom blivit liberalare med åren. Wickman skriver träffande:

"Politiskt beskriver Singapore sig självt som en demo-

krati, men man tolererar egentligen ingen opposition. En utländsk forskare på universitetet får skriva under en deklaration som säger att han inte ska engagera sig i Singapores inrikespolitik eller driva någon agitation i religiösa frågor."

När Wickman tillsammans med en amerikansk kollega skrev en artikel i *International Herald Tribune* som kritiserade den i deras tycke okritiska bild av det röda Kina som togförts av ett par andra ekonomer, uppfattade universitetsledningen detta som otillbörlig politisk verksamhet. Över huvud taget visade sig värdarna stundom oberäkneliga och svåra att ha att göra med.

I andra delen av boken behandlar Wickman Singapore i ett internationellt perspektiv och passar samtidigt på att ge sig på den marxistiska ekonomin och det han fyndigt kallar "nyleninismen" inom den biståndsfilosofi, som framförallt förespråkas av FN och som går ut på att västvärlden för att gottgöra "utsugning" och "imperialism" i tredje världen bör pytsa ut så mycket pengar som möjligt till u-ländernas regeringar. Denna utveckling har som bekant lett till ett destruktivt beroende från u-ländernas sida av utifrån kommande hjälp. Den bästa formen av ekonomisk stimulans till den utvecklande delen av världen består i stället i att västländernas företag investerar:

"Det enklaste av alla samband i det ekonomiska umgänget mellan olika länder är dock att företag från samverkande länder etablerar sig i länderna. Normalt sker detta därför att båda parter drar fördel av det - marknader bildas bara under denna förutsättning. Avancerade företag får tillgång till exempelvis billigare råvaror och arbetskraft genom att etablera sig i ett land med goda tillgångar av råvaror och lägre levnadsstandard. Världlandet får tillgång till en avancerad tekno-

logi, avancerad management och sysselsättning som oftast ger löntagarna högre inkomster än vad som är normalt i landet”

Kurt Wickmans jämför i boken den kontroversielle Lee Kuan Yew med den romerske diktatorn Lucius Quinctius Cincinnatus, som vid ett par tillfällen på 400-talet före Kristus ryckte in till den romerska republikens försvar och som blivit känd för sin exemplariska anspråkslöshet. Dessvärre lyckas Wickman inte bara stava mannens namn fel – han påstår dessutom att han var bonde och att den amerikanska storstaden Cincinnati (som följaktligen också felstavas) uppkallats efter honom ”väl via italienska invandrare”. I själva verket var Cincinnatus inte bonde, men väl patricier som ägnade sig åt lantbruk. Och Cincinnati uppkallades efter den amerikanska Cincinnatusorden, som instiftades 1783 av före detta officerare i revolutionsarmén.

Denna lapsus undanskymmer dock inte det goda helhets-

intrycket av Kurt Wickmans bok.

Tommy Hansson

Kurt Wickman: Singapore: Föredöme eller skräckexempel? Timbro. ISBN 91-7566-302-3.

Eliternas uppror

Originalen heter *The Revolt of the Elites – and the Betrayal of Democracy*. Översättningen är utförd av Margareta Eklöf. Lasch (1932–1994) var professor i historia vid University of Rochester. Han har tidigare gjort sig känd genom sina böcker *The Culture of Narcissism* samt *The True and Only Heaven: Progress and its Critics*.

Eliternas uppror är en fortsättning på den kontroversiella amerikanske historikerns utomordentligt provokativa kritik av media, politik och förvaltning. Boken framställer den amerikanska eliten och med elit menar författaren akademierna, fö-

retagsledare, mediafolk – inte minst journalister, vilka i USA anses vara självförhärligande, moraliska och moralistiska – något av de sista dagarnas heliga.

Denna bok påminner i hög grad om Massornas uppror, en bok som skrevs 1929 av Ortega y Gasset, som ansåg att en ny sorts människa hade uppstått, som var utan förståelse för historiska värden – utan känsla för plikt och ansvar, men alktid redo att hävda sina rättigheter.

I dagens USA är situationen den omvända, menar Lasch. Eliten består av ett övre skikt på så där tjugo procent. Denna minoritet blir allt rikare under det att den stora medelklassen upplever en sjunkande levnadsstandard. Eliten hyllar rörlighet, karriärism och ”alternativa livsstilar”. Den har blott förakt till övers för medelamerikanen, som anses vara bigott och snudd på inskränkt. I det översta skiktet finns terapier av psykoanalytiskt slag, postmodernism och (naturligtvis fres-

tas man säga) feminism.

Dessa eliter blir alltmer globala. De vägrar att acceptera bundenhet till en viss nation eller till någon särskild plats. I och med att de överge medelklassen, isolerar de sig i sina egna nätverk, de splittrar nationen och sviker hela idén om demokrati för alla. De finner det meningslöst att diskutera politik eller att ens gå och rösta.

Arne Sundström

Christopher Lasch: Eliternas uppror och sveket mot demokratin. SNS Förlag.

CONTRA | 1997

I nästa års första nummer dyker vi ner i den svenska stormaktstiden på gott och ont: Sverige var ju under Gustaf II Adolf en militärstat som hårt förtryckte olikstänkande – vi ger exempel på detta. Vidare behandlas i serien Kalla krigets hjältar – som retar gallfeber på avdankade kommunister i den svenska journalistkåren – den ende svensk som platsar i sammanhanget: Herbert Tingsten. Bertil Wedin skriver om Cypern i stormaktspolitikens mot bakgrund av nyligen frisläppta hemliga dokument.

...kommer i januari